Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...-hээ гарана | № 144 (16667) | 1984 оной июниин 23, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

УГАЙ МАЛШАД

1982 ондо Кировэй нэрэмжэтэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд 107 эрэ хашарагуудай гүүртэ Анатолий Савинскида даалгажа үгөө hэн. Анатолий түрүүшын жэлдэ ехэ оролдосотой, ажалша бэрхэ малшан байhанаа харуулба. Тэрэ жэлдэ Георгий Гурьянович эсэгэтэеэ хүдэлжэ, Анатолий хашарагуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэ бүри килограммаар дээшэлүүлбэ. Мүнөө эдэ нүхэднай 200 эрэ хашараг харууhалжа байна. Зунай эхиндэ Савинскийтан Харанхыта гэдэг ой модотой, марса хужараар элбэг газарта байрлаба. Эндэ үбhэ ногооной гараса hайн, гэбэшье гол горхон хомор юм. Тиихэдэ совхоз эндэ зайн гарай хүсөөр хүдэлдэг бүлүүр насос тодхожо шадаа. Малшад электротехникын хүсөөр үрэмдэмэл худагай уhа бүлэжэ гаргана.

Мүнөө дээрээ малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэ бүри 800 граммаар нэмээнэ. Кировэй нэрэмжэтэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд холын бэлшээридэ мал харууhалагшадтаа ерэжэл байдаг.

Малайнгаа шэгнүүрые шадаал hаа ехээр нэмээхын тула бэлшээриин таатай зулгы дулаан үе сагые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэжэ али болохоор оролдонобди, аhан шадалаараа тэмсэнэбди,— гэжэ залуу малшан Анатолий Савинский хөөрэнэ.

Р. БАЛДАНОВ.

Сэлэнгэ.

[...]ОВЕТ-ФРАНЦУЗ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

...-гай Генеральна ...ССР-эй Верховно ...идиумэй Түрүү-...рненко албанай ...ветскэ Союзда ...Францийн Рес-...зидент Ф. Мит-...лдөөнүүдэ ию-...емль соо эхил-

...а—КПСС-эй ЦК-...орогой гэшүүн, ...истрнүүдэй Со-...огшын Нэгэдэхи ...Р-эй гадаадын ...истр А. А. Гро-... ЦК-гай Полит-...; СССР-эй Ми-...Соведэй Түрүү-...эхи орлогшо ...КПСС-эй ЦК-гай ... гэшүүндэ кан-... Верховно Со-...иумэй Түрүүлэг-... орлогшо В. Б. ...СР-эй Министр-...й Түрүүлэгшын ...шо И. В. Архи-...гадаадын худал-... министр Н. С. ...СР-hээ Франци-...ын сайд Ю. М.

...ahaa — Фран-...н харилсаанай ...Шейсон, Фран-...ын министр Ш. ...анциин гадаа-... наймаанай ба ...истр Э. Дрес-... дайнай вете-...эгүүдэй талаар ...истрэй дэргэдэ-...ретарь Ж. Ло-...кын президен-...ин генеральна ... Бианко, Фран-... байдаг элшэн ... хөөрэлдөөнүүд-... байна.

... дэлхэй дээрэ-...ол шухала асуу-...энэр hанамжа-...абалсаба. Ондо ... бодолтой бай-...элхэй дээрэхи ...й улам түгшүү-...ондо hанаагаа ...аа СССР бо-... мэдүүлнэ гэжэ ...эглээ. Энэ түг-...адань дэбэргэ-

...ай аюулhаа хүн түрэлтэниие зайсуулха гээшэ түбхын түрүүшын зорилго болоно гэжэ совет тала мэдүүлбэ. Уласхоорондын харилсаануудые hайжаруулхын, тэрэниие шахардуу байдал hуларуулгын замда тэхэрюулхын түлөө СССР шууд сэхээр тэмсэнэ. Энээнэй тула бүхы шэглэлнүүдээр хёморөо зүришэлдөө дэбжэргэлгэhээ, өөhэдынгөө hанал бодолые бэеэ дааhан гүрэнүүдтэ баадхалгаhaa, сэрэгэй-стратегическэ талаар булюу хүсэтэй болохо гэhэн hэдэлгэнүүдhээ США нэн түрүүн арсаха ёhотой. Советскэ Союз үнэн сэхээр, бодомжотой hайнаар харилсахаар бэлэн лэ. Гэбэшье хүсөөрөө хашаха харшалхадань, бидэнэй буултануудые хэхэ байhан тухай hанал бодол тон алдуутай.

Ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай ядерна дайе зайсуулан сараха зорилготой, тэрэниие номнолгоhоо арсаха, ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй, тэрэниие али бүхы талаар дэлгэрүүлэн тараахагүй гэhэн уялга абаха, ядерна буу зэбсэггүй зононуудые байгуулгые, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороожо, саашадаа эдэ бүгэдые усадхаха гэhэн хараа шэглэлые hайшааха зорилготойгоор тэдэнэй хоорондо үгэеэ ойлголсоhон уялгата гол ёhонуудые баримталха шухала байhан тухай дурадхалда Францийн тала анхаралаа хандуулба. Манай дурадхал ядерна буу зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдтэ, тэдэнэй туд бүхэндэ зорюулагданхай, тиимэhээ тэдэнэр зохихо харюу үгэхэ аабза гэжэ Советскэ Союз хүлеэнэ.

Буу зэбсэг бүтээн гаргалгые замбуулинай дайдада нэбтэрүүлгые зайсуулан саралгада СССР болон Францийн гол анхаралаа хандуулжа байhаниинь хөөрэлдөөнүүдэй үедэ элирбэ. Таарамжатай hайнаар үгэеэ ойлголсохын тула хөөрэлдөөнүүдые хойшолуулжа байнгүй, эхилхын түлөө хоёр гүрэн тэмсэнэ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо бусад шэглэлнүүдэй дунда химическэ зэбсэг хорихо, усадхан үгы хэхэ тухай асуудалда гол анхаралаа хандуулбад. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар Женевэдэхи конференци дээрэ бүтэмжэтэй hайн конвенци бэлдэхэ хүдэлмэриие hэргээхэ гээшэ шухала удха шанартай гэжэ хоёр тала мэдүүлээ. Ядерна буу зэбсэгүүдые тараахагүй ябадалые бэхижүүлхэ, үргэдхэхэ зорилгонууд шухала удха шанартай гэжэ мүн лэ тэмдэглэгдээ, ядерна зэбсэг тараахагүй тухай 1977 ондо баталагдан абтаhан совет-француз декларацитай зохилдуулан энэ талаар хамтын хүсэлэл оролдолгонуудые гаргахаар бэлэн байhаниинь батадхагдаба.

Ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха, хорооохо асуудал мүнөөнэй оршон байдалда тон шухала удха шанартай болоно байна гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ. Женевэдэ болоhон хөөрэлдөөнүүд дээрэ Советскэ Союз али алиндань таарамжатайгаар үгэеэ ойлголсохые үнэн зүрхэнhөө эрмэлзэhэн, үнгэрхэдөө баруунай оронуудай хараа бодолые үлүүсэ ехээр анхаралдаа абаhан байна. Баруун Европодо американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхолго хэндэшье аюулгүй байдал хангажа шадаагүй, харин тэд hөөргэ, сэрэгэй аюулые улам дэбэргээ. Энээнэй түлөө США болон Хойто Атлантическа договорой талаар тэдэнэй союзнигууд харюусаха зэргэтэй. Хэлсээнэй баталагдахын түлөө бидэ мүнөөшье тэмсэнэбди. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргаха талаар Америкэтэй, мүн тиихэдэ Франциитай мүрысэхые хүсэнэгүйбди гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ. Бидэ иимэ буу зэбсэгүүдые адли тэгшээр хорооxын түлөө тэмсэнэбди. Имагтал адли тэгшээр. Зүгөөр США-гай урдынхидал мэтэ үгэеэ ойлголсохо дурагүй байhаниинь халагламаар.

Ядерна дайнай hүжэрэлгые hэргылхын тула аргатай бүхы юумэ хээд, эб найрамдал сахин хамгаалхые СССР болон Францийн хүсэжэ байhан тухай Ф. Миттеран тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта ядерна буу зэбсэгтэ хабаатай асуудалнуудта Францийн ямараар хандадаг байhые президент найруулба. Советскэ Союз болон Хойто Атлантическа холбооной гүрэнүүд ядерна буу зэбсэг тушаа асуудалнуудаар ондо ондоо хараа бодолтой байна.

Хоёр тала ниитэ Европын байдалые hайжаруулха шухала гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, нэгэ нэгэнтээ зүбшэн хэлсэжэ, Стокгольмын конференци дээрэ Европо түбидэхи этигэл найдалые бэхижүүлхэ, аюулгүй байдалые хангаха талаар политическэ, сэрэгэй-техническэ бүлэг ехэ хэмжээнүүдые хараалхын тула хүсэлэл оролдолгонуудые гаргахаар бэлэн байhанаа мэдүүлбэд. Сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, амгалан тайбан харилсаа холбоо тогтоохо тухай договорые баталалга, бусад ехэ ехэ хэмжээнүүдые абалга эдэ зорилгонуудта hайнаар нүлөөлхэ байна гэжэ совет тала тэмдэглээ.

Тусхайлбал мүнөө үедэ Дүтын Зүүн зүгтэ бодото эб найрамдал хангахын тула палестинынхидэй адли тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадаха уласхоорондын конференци зарлаха гээшэ шухала удха шанартай гээд Советскэ Союз урдынхидал мэтэ тоолоно гэжэ К. У. Черненко дэлхэй дээрэхи түгшүүрилтэ газарые усадхан зайсуулха тухай хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Иран болон Ирагай хоорондо шуhа адхаралгата дайн байлдаанай боложо байhанда, Персидскэ тохойн оршондохи байдалай орёо түгшүүрилтэй болоhондо hанаагаа зобожо байhанаа совет, мүн француз талачууд мэдүүлээ.

Түбэй Америкэдэ, Карибска бассейндэ тохёолдоhон түгшүүрилтэ байдалай зарим асуудалнуудые сэгнэлгэдэ совет болон француз талануудай дүтэрхы hанал бодолтой байhаниинь заагдаба. Энэ районой оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаhаа хамааралсаха гэhэн hэдэлгэнүүд Түбэй Америкэдэхи түгшүүрилэй гол шалтагаан болоно гэжэ совет тала тэмдэглэбэ.

Советскэ Союзай ба Францийн хоорондохи харилсаанда хабаатай бүтэмжэтэй hайн оршон байдалда үнгэржэ байhан хөөрэлдөөнүүд нэгэ нэгэнэйнгээ хараа бодолые hайнаар ойлгохо, ойртолсохо хараа бодолтой байhыень элирхэйлэн харуулаа.

Уласхоорондын хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудаар СССР-эй ба Францийн хоорондохи харилсаае үргэдхэхын тула бии байгаа хүсэ шадалаа элсүүлхэбди гэжэ хоёр тала мэдүүлбэ.

Советскэ Союзай болон Францийн хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлхын тула хоёр талын хүдэлхэ хүсэлэнтэй байhаниинь батадхагдаа.

Хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ байна.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО ФРАНЦИИН ПРЕЗИДЕНТ Ф. МИТТЕРАНТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко Францийн Республикын Президент Ф. Миттерантай июниин 21-дэ Кремль соо уулзаба.

Үнэн сэхэ, бүтэмжэтэй hайн оршон байдалда hанамжануудаа халан абалсалгын үедэ хоёр талые hонирхуулhан уласхоорондын зарим шухала асуудалнууд, мүн СССР-эй ба Францийн хоорондохи хани барисаае саашадань хүгжөөлгын, али алиндань ашатай туhатай харилсаае бэхижүүлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

(ТАСС).

ГУРБАН МЯНГАТАН ОЛОШОРНО

Россин гүрэндэ Буряад ороной hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Кабанскын районой «Большереченский» совхозой hаалишад эдэбхитэйгээр хабаадана. Тус совхозой hү hаалиин «Большереченский» фермын коллектив табан hарынгаа даабариие 123 процент бэелүүлээ гэхэ гү, али 3404 центнер hү haaгаа. Байгша ондо энэ фермын хэдэн түрүү hаалишад гурбан мянгатанай зэргэдэ орохоор зоригжонхой. hаалишад Г. М. Лагерева Н. Н. Насонова хоёрой тиимэ амжалта туйлаха байhанда хэншье маргаагүй. hаалишад Л. В. Шукова, Н. А. Воробьева, Л. А. Сутырина, Л. И. Помазкина болон бусад үнеэн бүриhөө 3000 килограмм hү hааraa.

Табан hарын туршада Г. М. Лагерева үнеэн бүриhөө 1359, Н. Н. Насонова 1339 килограмм hү hааба.

Б. ГАЛЗУТОВ.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозой Бургаастайн комсомол-залуушуулай фермын коллектив гүрэндэ hү тушааха байгша оной хахад жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэбэ. Жэлэй эхинhээ 1200 центнер hүн тушаалгын пунктда эльгээгдээ. Фермын партгрупорг hаалишан Бутыд Базарова, Вера Бильдушкина, Октябрина Чултумова гэгшэд коллективэй амжалтада хубитаяа ехээр оруулаад, зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриhөө 1200 килограммhaa доошо бэшэ hү haaxa гэhэн социалис уялга абанхай.

Н. НАМСАРАЕВ.

НИЛЭЭД ҮЛҮҮЛНЭ

Мысовскойн рельс-гагналгын 32-дохи поездын коллектив табан hарынгаа даабариие амжалтатайгаар дүүргэhэн байна. Түсэбэй ёhooр 127 километр рельс гагнаха байгаа hаа, бодото дээрээ 1,4 километрээр үлүүлээ. Тэрэшэлэн 660 крестовина шудхаха даабарла 946-да хүргэбэ.

Гүрэнэй даабариие бэелүүлхэ хэрэгтэ үйлэдбэриин түрүүшүүл-гагнуурша Александр Савраев, электрик Виктор Михайлов, дефектоскопист Наталья Игнатьева болон бусад гэгшэд горитойхон хубитаяа оруулаа.

РОССИН ГҮРЭНДЭ Буряад ороной hайн дураараа нэгэдэн орohoop 325 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоhон Түнхэнэй районой малшад горитойхон амжалта туйлана. Тодорхойлбол, дурсагдагша районой колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха, hү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэhэн байна.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэдээ, үхэрнүүдээ шанаржуулагдаhан тэжээлээр гүйсэд хангажа, ашаг шэмыень дээшэлүүлhэн байха юм. Мүнөө бүхы малаа зуhаланда гаргаад байhан эндэхи колхоз, совхозуудай малшад нажарай бэлшээриин сагта үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые ехээр нэмээжэ, сагаан эдеэ элбэгээр үйлэдбэрилхын түлөө мүрысэн ажалланад.

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИДЭ

Холын хадалиг бэлшээридэ hүрэг адууhа малаа харууhалжа байhан үхэршэд, адуушад туйлаhан амжалтаяа улам батадхахаар ажаллажа байнад.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

УРАГШАТАЙГААР ЭХИЛБЭ

Ципиканай приискын коллектив алта угаалгын шэнэ сезоноо бүтээсэ ехэтэй ажалаараа эхилбэ. Промышленна продукци худалдаха талаар май hарынгаа даабариие холо үлүүлээд, мүнөө эршээ бүри шангадхажа байнхай.

Уакитска, Маловска участогуудай коллективүүд яhала hайн үрэ дүнгүүдые харуулна. Уакитска участогта «ГМУ» түхэлэй промышленна 3 прибор хүдэлгэгдэнэ. Тэдэниие В. Г. Филиновай толгойлдог бригада хангана. Гидромониторно нэгэ түхеэрэлгэhээ гадна, С. В. Зеленовэй хүтэлбэри доро драга алта угаажа эхилбэ.

Май hарада ажалай үндэр үрэ дүнгүүдые харуулhанайнгаа түлөө партиин Баунтын райкомой шиидхэбэреэр Ципиканай приискын коллектив районой «Витимские зори» газетын Хүндэлэлэй самбарта оруулагдаба.

Е. БОГАЧЕВ.

Баунт.

[...]НИ ЁhОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

...Верховно Соведэй ... июниин 21-дэ ...ордондо Фран-...кын Президент ...ранай хүндэлэл-...хидхэбэ.

...тай хамта тэрэ-... ябаhан француз ...ад:

...аа—К. У. Чер-...ромыко, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, Г. В. Романов, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай түрүүлэгшэнэр, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, бусад тусхай тушаалтад сайлалга дээрэ байлсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко сайлалга дээрэ үгэ хэлэбэ.

К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэhэн үгэ

...подин Прези-...

...нцуз нүхэдүүд!

...рэнэй толгой-...эниие үдэшэжэ ...ин гүрэнэй бо-...хэ элитэ ехэ ...ые баяртайгаар Москвада ерэ-...аа. Совет-фран-...уд ашатай ту-...шалнуудаар ба-... болоод үнгэр-...уд, тэрэ тоодо ...дай уулзалга-...о заншалай нэ-... Тиин бидэ тэ-...лхагүй гэжэ хү-...

...элхэ болоо hаа, хоёр хоорондоо ...м гээд мэдэр-...итын-экономи-...тын болон үзэл ...нууд, уласхоо-... шухала асуудал-...даанууд бии ...ай хоёр оро-...рхэ нүхэсэлнүүд ... гэжэ хэлэхые ...одото байдал ...най гэбэл, хү-...ай үедэ хамтын ...дхагдаhан совет ...арадуудай хани ...о. Энэмнай гэ-...эб hалбаринуу-...дэг али алин-... туhатай олон ... холбоон болон ...оно. Энэмнай ...о дайнай hүү-...уулгада хабаа-... болохо, ООН-... Соведэй саг үр-... болохо, ядерна ...олохо СССР-эй ...мгалан тайбан ... хамгаалхын түлөө ...салга мүн бо-...рилсаа холбоо-...элитэ: илангаяа ...абаад үзөө hаа, ...эта ябуулганууд бүтэмжэтэй, тэнсүүритэй юм. Мүнөөдэр эхилhэн хөөрэлдөөнүүд энээниие баhал батадхана.

Советскэ Союзай ба Францийн харилсаата ябуулганууд хадаа шахардуу байдалай hуларжа байха үедэ уласхоорондын хэрэгүүдэй таарамжатай хүгжэлтэдэ хараа байса мүр сараа үлөөhэн гээшэ. Харин совет-француз харилсаануудта таhалдал болоходо, манай хоёр орондошье, уласхоорондын байдалые hайжаруулгын аша туhадашье нэмэри болодоггүй байха юм.

Будтанда мэдээжэ шалтагаануудаар дэлхэй дээрэ ядерна дайнай аюулай ехэ болоод байhан мүнөө үедэ эдэ хоёр үнэн ушарые hанаха шухала. Хүн түрэлтэниие энэ аюулhаа зайсуулха гээшэ политическэ болон гүрэнэй харюусалгатай хүтэлбэрилэгшэдэй эгээл ехэ уялга мүн болоно. Ядерна дайнай аюулые бага болгохо талаар шэглүүлэгдэhэн харилсаата ябуулгануудай тодорхой гуримуудые мэдэрхэ тухай хэлсэхые ядерна бусад гүрэнүүдтэ, тэрэ тоодо Францида дурадхаhан байгаабди.

Мүнөө энэ удаа замбуулинhаа шэнэ аймшагтай аюул бии боложо байна. Эртэ урда сагhaa хойшо одонууд тээшэ, юртэмсын нюусануудые элирүүлхые эрмэлзэдэг хүн түрэлтэн замбуулиниие ашаглаха талаар сэдьхэлдэ хадуугдама амжалтануудые туйлахадаа, тэндэ ядерна түймэрэй аюул бии болгохо зорилго табяагүй ёhотой. Энээниие сарахын тула Советскэ Союз ба Франци ехэ юумэ хэжэ шадаха гэжэ бидэ hананабди. Эндэ шэлэжэ абаха нэгэл арга бии. Энэмнай гэбэл, замбуулинда буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые зайсуулан сараха тухай хэлсээн, хүн түрэлтэнэй аша туhада зохёон байгуулхы зорилгоор замбуулинай дайдые хэрэглэлгэдэ хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдхэлгэ мүн болоно. Манай хоёр орон замбуулиниие амгалан ёhoop ашаглаха талаар hайн жэшээ харуулжа шадаха. Замбуулинай хамтын ниидэлгэ хэгдээ hэмнай.

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха ба хорооко зорилго бүхы оронуудта ба арадуудта, илангаяа европынхидта тон шухала удха шанартай. Американхидэй Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые таhалдуулhанhаа уламжалан энэ зорилго үшөө бүри хүрсадаhан байна.

Баруун Европын зарим оронуудта американ ракетно-ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые тараан тодхожо эхилхэдэ, аюулгүй байдал бага болоогүй, харин улам ехэ болоhон байна. Американ ракетэнүүдые тараан тодхожо эхилhэн оронуудтай Франциие адлидхаха гэнэгүйбди. Гэбэшье өөhэдынгөө оронуудта американ ракетэнүүдые тодхсогүй аад, тэдэниие тараан тодхохо түсэбүүдые эдэбхитэйгээр дэмжэдэг правительстванууд баhал харюусаха зэргэтэй болоно. Ракетэнүүдые тараан тодхолго үргэлжэлhөөр, ракетэнүүд дайшалхы дежурствада табигдана, хөөрэлдөөнүүдые хэхэ hаалтанууд улам олошорно.

Иимэ байдалhaa гараха арга бии гээшэ гү? Иимэ арга олдохо ёhотой гэжэ бидэ этигэнэбди. Энээн тухай нэгэнтэ бэшэ хэлэhэн байгаабди. Гэбэшье энээнэй тулада эб найрамдалые хүсэнэбди гээд гансал найдуулха хэрэгтэй бэшэ. Харин мүнөө үедэ баруунай зарим ниислэлнүүдhээ иимэ найдуулганууд ехээр дуулдадаг болонхой. Хэгдэhэн гү, али хэгдэжэ байгаа баримтануудай урда СССР-ые табихагүй гэжэ бэлэн байhан тухай гэршэлhэн хэмжээнүүд хэрэгтэй. «Першингнүүд» болон далита ракетэнүүдэй хараа доро хөөрэлдөө хэлые монда дурадхаха, тиихэдээ өөрынгөө тала харайhан ба огто бүтэмжэтэй бэшэ хараа бодолые США болюулхагүй юм гэжэ мэдүүлхэ гээшэнь эрилтэ табиhан заналта мүн болоно. Советскэ Союзтай хөөрэлдөө хэхын тула иимэ арга яашье таарахагүй юм.

Хөөрэлдөөнүүдые хэжэ болomoop дура хүсэлые эли тодоор харуулhан бодото алхамууд хэгдэхэ ёhотой. Иимэ ушарта Европодо американ ядерна шэнэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй бии болоhон ушарhаа абаха баатай болоhон хэмжээнүүдээ бидэшье болюулха байнабди. Тиихэдээ Холбоото Штадууд, НАТО-гай оронууд лэ энэ хэрэгые шиидхэхэ болоно гээшэ.

Та, господин Президент, Советскэ Союз соогуур ябаха үедөө баатар-хото Волгоградые хараха, фашизмда харша эгээл шанга байлдаанай нэгэндэ ами наhaяа үгэhэн хүнүүдэй дурасхаалые ёhолон хүндэлхэ гэhэн хүсэлтэй байhанаа элирхэйлээ hэнта. Хамтын илалта туйлалгада оруулhан хубитын түлөө совет хүнүүдые францүүд ёhолон хүндэлдэг байна гэжэ бидэ энэ хүсэлыетнай тоолонобди.

Июниин эдэ үдэрнүүдтэ Европын олохон арадууд немец-фашис эзэрхэг түримхэйшүүлдэ харша хамтын тэмсэлэй хүшэр хүндэ сагууд тухай hанаандаа оруулна. Гитлеровскэ Германиин харата муухайгаар манай орондо добтолон орohон 1941 оной июнь совет хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ гүнзэгы шарха үлөөгөө юм. Иимэ юумэнэй хэзээдэшье дабтагдахагүйн тула совет арад ба тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд бүхы юумэ хэхэ юм. Европодохи дайнай hүүлээрхи территориально-политическэ байгуулалтые hэжэгтэ оруулдаг hэдэлгэнүүдые Баруунай зарим хүнүүд гаргадаг байха юм. Энэнь ехэ аюултай хэрэг болоно. Энэ үндэhэн асуудалаар Франциитай үгэеэ ходо ойлголсодог байгаабди, саашадаашье ойлголсохо бэзэбди гэжэ найдаха дуран хүрэнэ.

Ерэхэ жэлдэ бидэ бултадаа фашизмые бута сохижо туйлаhан Илалтын 40 жэлэй ойе тэмдэглэхэ болонобди. Илалта үнэтэй сэнтэйгээр туйлагдаа hэн гээшэ! Тэрэниие туйлалгада антигитлеровскэ нэгэдэлэй бүхы арадуудай оруулhан хубиые, француз патриодуудай баатаршалгые бидэ багадханагүйбди. Харин хамтын дайсадые бута сохилгодо Советскэ Союзай дүүргэhэн шиидхэхы үүргэ арсалшагүй ушуу. Совет хүнүүдэй ба бусад арадуудай амгалан ёhoop ажануужа, ажаллаха эрхын түлөө 20 миллион хүбүүд, басагаднай ами наhaя үгөө юм.

Бидэ амгалан тайбан байдалые ехээр сэгнэдэгбди. Тэрэ Советскэ Союзда олон түмэн ажалшадай ажабайдалай материальна ба оюун бодолой хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ арга олгодог. Демократи нарижуулан hайжаруулхын, эрхэтэдэй хубиин эрхэ сүлөөе гүнзэгырүүлхын, хүнэй эрхэнүүдые, тэрэ тоодо ажаллаха, hураха, аргалууулха мэтын эрхэнүүдые бодото дээрэнь хангахын тула манда тон ехэ юумэн хэгдэнэ. Хүдэлмэригүйдэхэ, ерээдүйдэ этигэхэгүй, гэр байрагүй үлдэхэ, үхибүүдээ яажа hургахаб, үбшэнтэниие аргалуулhанай түлөө яажа түлэхэб гэжэ hанаагаа зобохо гээшые гурбан үеын совет хүнүүд мэдэхэгүй байна. Хүнэй эрхэнүүд тушаа бидэнэртэ зүбшэл үгэхые hэдэдэг хүнүүдые манайда миил наада баридаг. Өөhэдынгөө хэрэгүүдые өөhэдөө шиидхэхэ манай эрхые агууехэ революциин үедэ туйлаhан, интервентнүүд болон эзэрхэг түримхэйшүүлдэ харша хүшэр хүндэ байлдаануудта аршалан хамгаалhан байгаабди.

Господин президент! Мүнөөдэр уласхоорондын асуудалнуудаар hанал бодолоо мэдэжэ абалсаад байхадаа, Советскэ Союз болон Франци үгэеэ ойлголсохые али али талаhaa хүсэнэ, уласхоорондын байдалые hайжаруулхын, этигэл найдалай оршон байдал бэхижүүлхын тула хүсэлэл оролдолгонуудые гаргахые эрмэлзэнэ гэжэ хэлэжэ болохо гэжэ hананаб. ниигэ Европын харилсаа холбооe үргэлжэлүүлгэдэ, тэрэ тоодо Стокгольмско конференциин хүдэлмэридэ энэ хабаатай. Тус конференциин амжалтатайгаар үнгэрхыень хоёр гүрэн хүсэнэ. Нэн түрүүн Дүтын Зүүн зүгтэ ба Түбэй Америкэдэ шахардуу байдалые ба сэрэгэй зүришэлдөөнүүдые гуримшуулгын замуудые бэдэрэлгэдэ энэ хабаатай. Энэ СССР-эй ба Францийн hанаае зобооно. Мүнөөнэй, уласхоорондын хүгжэлтын тон харюусалгатай шатада дэлхэй дээрэхи байдалые hайжаруулха, сэрэгэй аюулые бага болгохо хэрэгтэ Советскэ Союз ба Франци эдэбхитэй хубитаяа оруулха бээз гээд арадууд хүлеэнэ гэжэ хэлээ hаа, алдуу хэхэгүй ёhотойб.

Мүнөө жэлдэ СССР Франци хоёрой хоорондохи дипломатическа харилсаануудай 60 жэл гүйсэхэнь. Манай оронуудта совет болон француз арадуудай хани барисаае бэхижүүлгын тэмдэг доро энэ гайхамшагта үдэр тэмдэглэгдэхэ ёhотой. Ажахын, эрдэм ухаанай, техникын талаар олохон асуудалнуудые шиидхэхэдэнь, соёл болбосоролой туйлалтануудые халан абалсахадань хоёр талын харилсаа холбоон хоёр гүрэндэмнай туhална бшуу. Иимэ харилсаа холбооe ерээдүйдэшье үргэлжэлүүлхэ, саашадань хүгжөөхэ гэжэ бидэ оролдонобди. Совет ба француз мэргэжэлтэд 2000-дахи он болотор хугасаата харилсаа холбооной шэнэ талануудые хамтадаа элирүүлжэ шадаха байна. Хэдэн арбаад жэлнүүдтэ манай харилсаата ябуулганuудта нөөсэлэгдэhэн дүй дүршэлдэ ехэ гамтайгаар ханданабди, тэрэниие хамтынгаа хүсэлэл оролдолгонуудаар арьбадхаха, француз ба совет хүнүүдэй хоорондо атаа мэеэ, этигэхэгүй ябадал гаргаха туршалгануудые зогсоохо гэжэ оролдонобди.

Манай хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүнгүүд манай оронуудай арадуудта хангалта асараг лэ, эб найрамдалай, адли тэгшэ эрхэтэй харилсаа холбооной, Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал бэхижүүлгын аша туhые сэгнэдэг бүхы хүнүүдэй найдабари харюулаг лэ.

Господин Президент! Танай элүүр энхын түлөө!

Бүхы француз айлшадай элүүр энхын түлөө!

Француз арадай ажана түбшэн байдалай, зол жаргалай түлөө!

СССР-эй ба Францийн хоорондохи харилсаа холбооe саашадань хүгжөөхын ба хани барисаае бэхижүүлхын түлөө!—хундага үргэхыемни зүбшөөгыт.

* * *

К. У. Черненкын ба Ф. Миттеранай хэлэhэн үгэ анхаралтайгаар шагнагдаhан, альга ташалгаар угтагдаhан байна.

(ТАСС).

«САГААН АЛТАЯА» СЭБЭРЭЭР АБАХА

Хориин районой Үдын совхозой гол hалбари хонин ажал болоно. Тиимэhээ эндэ «сагаан алтаяа» сэбэрээр суглуулан абалгада онсо анхарал хандуулагдадаг байха юм. Мүнөө жэлдэ тус ажахы хамта дээрэнь 24 мянга гаран хонидой ноohо хайшалан абажа, гүрэндэ тушааха гэhэн түсэбтэй юм. Адуулжа байhан хонин малынь тобир тарганаар ондо ороо. Хонин бүриhөө хараалагдаhан ноohон абтаха бэзэ гээд hанагдана.

Энэ ажахыда ноohо хайшалалгын хоёр пункт хүдэлхэ юм. Мүнөө тэдэнь бэлэн болгогдоод байна.

Бидэнэй совхозой түб hууриндахи пунктда хүрэжэ ерэхэдэ, эндэ hаяын үдэрнүүдтэ мяханай комбинадта тушаагдаха 700 гаран хонидой ноohон хайшалагдахаяа байгаа hэн.

— Эндэмнай 58 электро-хайша хүдэлхэ юм, — гээд пунктые даагша Надежда Доржиевна Жамьянова хөөрөөгөө захална.—Бүхы хайшануудаа хүдэлгэжэ туршанхайбди. Тиихэдэ хонидойнгоо ноohые hайн шанартайгаар, сэбэрээр суглуулан абахын тулада зохихо хэмжээнүүд абтана.

Тус пунктын хайшашад 12 мянга шахуу хонидой ноohо хайшалан абаха ёhотой юм. Энэ даабаряа хараалагдаhан хүдэлмэриин 10 үдэрэй туршада дүүргэхэ хүсэлэнтэй.

Баруун-Хасууртайн пунктда баhал хүлгөөтэй. Эндэ совхозой электригүүд ерэжэ, электро-хайшануудые тодхоно, туршана. Дутуу дунданuудыень тэрэ дарыдань заhабарилна, усадхана.

Үдын совхозой пунктнуудые даагшадаар хонидой ноohо хайшалха талаар дүйтэй бэрхэ хайшашад томилогдонхой. Жэшээнь, Н. Д. Жамьянова гээшэмнай hүүлэй табан жэлэй туршада совхоз болон район дотороо шалгаржа, ходол түрүү hууринуудые эзэлhэн, чемпионой нэрэ солодо хүртэhэн байха юм.

Үдынхидэй хүршэ, тэдэнтэй мүрысэдэг Хориин совхоз мүнөө жэлдэ 7 мянга шахуу хониноо хамта дээрэнь 331 центнер «сагаан алта» суглуулан абажа, гүрэндэ тушааха зэргэтэй. Энэ даабаряа заатагүй дүүргэхэ байhаниинь мэдээжэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Одондохи ноohо хайшалалгын пунктынгаа бүхы 38 хайша тодхожо, хонишон Будажап Бальжинимаевай отарын хонидой ноohо хайшалан абажа туршаба. Машинануудынь яhала hайнаар, найдабаритайгаар хүдэлнэ. Хайшашадыньшье дүршэлтэй зон даа. Тэдэнэй тоодо совхозой механизатор Андрей Дондоков, хүдэлмэришэн Раиса Белова, нютагай дунда hургуулиин 10-дахи классай hурагша Аламжа Цыбикжапов болон бусад ороно.

Классировщик болон тоо бүридхэгшэдөөр яhала харюусалгатай, ажалша бэрхэ хүнүүд томилогдонхой.

—Мастер-заhабарилагшадаар ажахын бэрхэ механизаторнууд Норбо Цынгуев, Дамба Дабаев гэгшэд томилогдон табигданхай, — гэжэ пунктые даагша, совхозой ахамад зоотехник С. В. Дамбаев хөөрэнэ.—Бүхы хонидойнгоо ноohо 12 үдэрэй туршада хайшалан абаха гэhэн хараа бодолтойбди. Б. Бальжинимаевай отарын хонин бүриhөө дунда зэргээр 4,5 килограмм ноohон хайшалан абтаа. Энэмнай түсэбтэ даабариhаань 300 граммаар дээшэ болоно.

Эндэ хүдэлхэ коллективэй хамтын суглаан болонхой. Социалис уялганууд баталан абтанхай. Арадай хиналтын пост байгуулагдаба. Тэрэнэй гэшүүд «сагаан алта» сэбэрээр абаха хэрэгые нарийнаар хинан шалгажа байха юм.

Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо районой «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй коллектив ажахынуудые хонидой ноohо хайшалалгын агрегадуудые запасной хэрэгсэлнүүдээр мүү бэшээр хангаhан байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ШАГНАЛ

Ажахын болон профсоюзай органуудта удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, электростанцинууд болон электротехническэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ Владимир Михайлович **Шотиниие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Комсомолой ажабайдал

МИНИИ НҮХЭД — БАМ-ай БАРИЛГАШАД

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада БАМ-ай барилгые гол түлэб дүүргэжэ, Ленэ мүрэнэй эрьеһээ Амар мүрэн хүрэтэр ашаанай поезднуудые ябуулха гэһэн шиидхэбэри КПСС-эй XXVI съезд баталан абаа бэлэй. Энэ хүнгэн бэшэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ БАМ-ай олон мянган хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо комсомол-залуушуул хүсэ шадалаа сүм зорюулжа, үдэрһөө үдэртэ гайхамшаг амжалтануудые туйлана. «БАМ — комсомол-залуушуулай Бүхэсоюзна габшагай ажалай барилга» гээд соносхогдоһон юм. Тиимэһээл энэ барилга дээрэ ехэнхидээ комсомол-залуушуул ажаллажа, залуу наһанай ошо бадаруулан, ёһотой баатаршалга харуулна.

Хоридохи зуун жэлэй асари ехэ Байгал-Амарай түмэр замай барилга эгээл түрүүн эхилһэн ВЛКСМ-эй XVIII съездын нэрэмжэтэ отрядай гэшүүд мүнөөшье үндэр бүтээсэтэ ажалаараа олоной дундаһаа шалгаржа ябана. В. И. Аксенов юрын барилгашанаар БАМ ерээ бэлэй. Түрүүшын лэ үдэрһөө үнэн сэхээр, оролдосотой шангаар хүдэлһэн дээрэһээ тэрэ Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаа. Буряадай республикын коммунистнууд тэрэниие КПСС-эй XXV съездэдэ делегадаар һунгаа бэлэй. В. И. Аксёнов юрын хүдэлмэришэнһөө бригадир хүрэтэрөө ургаа. Залуу барилгашанай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив мүнөө түмэр замай Кичерэ станциин барилгада хабаадалсажа, үндэр бүтээсэтэ ажалаараа онсо шалгаржа, нэрээ нэрлүүлжэ, солоёо дуудуулжа ябаһаар. ВЛКСМ-эй XVIII съездын нэрэмжэтэ отрядай бэшэшье олон гэшүүд Буряадай участок дээрэ барилга хэжэ, эрхим түрүү ажалаараа бэшэнэйнгээ дундаһаа шалгарна.

Владимир Графов, Вячеслав Снеговой болон бусад ВЛКСМ-эй XVIII съездын нэрэмжэтэ отрядай гэшүүдтэй хамта Лена мүрэнэй эрьеһээ БАМ-ай барилга эхилээ юм. Эдэнэр самсаал сабшаа, байрын гэрнүүдые бодхоолсоо. Эдэ залуу барилгашад Байгалай хадануудай дундуур түмэр харгын рельс табилсаа бэлэй. Ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандажа, эрид нэтэрүүгээр ажаллаһан дээрэһээ Байгалай, Байгалай эрьеын, Хойто-Муяын хадануудые дабажа, Витим мүрэн тээшэ түмэр харгын рельс хурдан түргэнөөр табилсажа, гүрэнэй даабари болон абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ В. Графов, В. Снеговой гэгшэд хубитаяа оруулалсана.

— Бидэ БАМ-ай барилга эхилээбди, бидэ БАМ-ай барилгые түгэсхэлсэхэбди, — гээд залуу барилгашад эрид шиидэнгеэр мэдүүлдэг. Буряадай участогай хүдэлмэришэд арбан жэлэй туршада Хойто-Байгалай, Баунтын районуудай участогай хүдэлмэришэд хэмжээнэй барилга хээ, хэнэшье. Мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар 14 поселок, Северобайкальск город хойто нютагта бодоо. 90 миллион кубометр хайр шулуун түмэр замай далан дээрэ адхагдаа, 500 километртэ түмэр харгын рельс табигдаба.

Энэ ехэ ажал комсомол-залуушуулай оролдосо шадабарин лэ ашаар бэелүүлэгдээ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Буряадай участогай барилгашад байгша оной ноябриин 7-до Шэтын областиин Сюльбан нютаг хүрэтэр түмэр харгы табижа, «алтан рельс» холболсожо, БАМ-ай барилгые гол түлэб дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, ажалайнгаа эршые улам шангадхана. Үргэн уужам Эхэ ороноймнай бүхы шахуу область, хизаарнуудһаа ерэһэн олон үндэһэ яһанай түлөөлэгшэд энэ асари ехэ барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Жэшээлхэдэ, Ленинград хотын хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд Северобайкальск хотые, литовецууд Уоян станци, эстонецууд Кичерэ станци, белорусууд Муякан станци, буряадууд болон латышууд Таксимо станци барижа байна. Эдэнэр бэе бэедээ туһалалсан, хурдан түргэнөөр барилга хэжэ, үдэр бүри эгээл үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө тэмсэнэ. Олон ондоо үндэһэ яһанай түлөөлэгшэд хоорондоо нягта хани барисаатайгаар ажаллажа, хоридохи зуун жэлэй асари ехэ Байгал-Амарай түмэр замые болзорһоонь урид дүүргэхын түлэ яһала оролдоно.

Би ВЛКСМ-эй XVIII съездын отрядай гэшүүнби. Арбан нэгэдэхи жэлээ БАМ-ай барилгада хабаадалсанаб. Энэ хугасаа соо Звездный, Магистральный посёлогуудые, Северобайкальск городые барилсааб. Арбан жэлэй туршада үдэр һүниие, үбэл зуниие илгангүйгөөр ажаллааб, янгинама хүйтэн үбэлэй үедэ брезент майхан соо унтахашье, һалхи шуурган, хура бороо соогуур БАМ-ай түрүүшын гэрнүүдые барилсахашье ушар али олон дайралдаа. Ород, буряад, татар, грузин, армян, белорус, украин хүбүүд, басагадтай БАМ барилсажа, ханилан нүхэсөөбди. Бидэ байгаалиин олон бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор гаталан, Эхэ орондомнай асари шухала хэрэгтэ БАМ барижа, болзорһоонь урид дүүргэхын түлэ тэмсэнэбди.

Арбан жэлэй туршада Лена мүрэнэй эрьеһээ Амар мүрэнэй эрье хүрэтэр олон арбаад станци, городууд баригдажа, түмэр харгы табигдажа, ашаа тээһэн поезднууд шэнхинэсэ гүйлдэнэ. Хэдэхэн һарын үнгэрөөд байхада, Лена мүрэнэй эрьеһээ Номгон далай тээшэ түрүүшын поезд зорижо гараха. Энэ поезддо БАМ-ай барилгада түрүүшын үдэрһөө үнэн сэхээр ажаллаһан хүбүүд, басагад һууха юм. ВЛКСМ-эй XVIII съездын нэрэмжэтэ отрядай гэшүүд мүн лэ энэ поезддо һуужа, өөрынгөө гараар бариһан харгыгаар аяншалха байха.

Түрүүшын самсаал сабшаһан, түрүүшын гэрнүүдые бодхооһон, түрүүшын хүүргэ бариһан комсомолшууд болон залуушуул мүнөөшье хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллажа, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй баялигые ашаглажа, Эхэ оронойнгоо экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Түрэл Коммунис партиин, Ленинскэ комсомолой хүмүүжүүлһэн комсомолшууд болон залуушуул ямаршье бэрхэшээлһээ айжа сухаринггүйгөөр урагшаа эрмэлзэһэн хүсэл зоригтойгоор ажаллажа, гайхамшаг баатаршалга харуулна. Гансал Буряадай участок дээрэ долоон мянган комсомол-залуушуул барилга хэнэ. Эдэнэй хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаһан дээрэһээ олонхи объектнууд саг болзортоо эрхим шанартайгаар ашаглалгада тушаагдана.

Минии залуу нүхэд БАМ-ай барилгашад Эхэ оронойнгоо, түрэл Коммунис партиингаа үгэһэн даабариие богони болзорой туршада дүүргэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллана. Урдаа табигдаһан зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхэшье байха. Буряадай участогай барилгашад байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабариие болзорһоонь табан хоногоор урид дүүргэхэ уялга абанхай. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь минии нүхэд комсомолшууд болон залуушуул хубитаяа лаб оруулха.

З. ПЛЮСНИНА,
барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын шэрдэгшэ, ВЛКСМ-эй XVIII съездын нэрэмжэтэ отрядай гэшүүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: З. Плюснина.

Ф. ПИЛЮГИНЭЙ фото.

ГЭЭГДЭГШЭДГҮЙГӨӨР ХҮДЭЛХЭ

(Промышленностиин шэнжэлэ...)

Россин гүрэндэ Буряад ороной һайн дураараа 325 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ һон промышленностиин хүдэлмэришэд болон мэр... түсэбтэ даабаринуудаа сүм дүүргэхын тула шарма... дожо байнхай.

Энээниие байгша оной табан һарын хүдэлмэрин... гэршэлжэ үгэнэ. Юуб гэхэдэ, республикымнай ... ленность продукци худалдаха түсэбөө энэ хугаса... процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 10... цент дүүргэһэн байна ха юм. Гэбэшье нёдондо ж... үеын үрэ дүнгүүдтэ хүрэжэ шадаагүй. Эдэ бүгэды... лэн хаража үзэхэ, шэнжэлхэ хэрэгтэй болоно. Со... лон республиканска мэдэлэй промышленностиин х... манай республикын мэдэлэй промышленна һа... министерствэнүүдэй түсэбтэ даабари сүм дүүргэд...

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, гаргаһан ... циингаа шанар һайжаруулха, ажалай бүтээсэ түсэбһэ... 1 процентээр ехэ болгохо, продукциин өөрынь ... 0,5 процентээр нэмэжэ хямдаруулха, ажалай жура... рим бэхижүүлхэ гэһэн мүнөөдэрэй гол шухала... нуудые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, социалис мү... түрүү зэргэдэ ябаһан ажалша коллективууд оло... Тэдэнэй дунда томо-томо, мэдээжэ предприятинуу... Нэн түрүүн, «Гусиноозерская» шахта шулуун нүү... тан абаха талаар урагшатай һайнаар хүдэлжэ, прод... далдаха табан һарынгаа түсэбые 131,3 процент ... байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 16,8 пр... үлүүлэн дүүргэгдээ. Энэмнай нилээд һайн үрэ дү... гэжэ бидэ һайн ойлгоно ха юмбибди. Хяагтын... шпадай рудник энэ талаар түсэбөө 108,8 процен... һэн байна. Түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар... шэдэй зэргэдэ Зэдын вольфрам-молибденэй комб... рэтэнерго» управлени, «Электромашина», «Тепл... локомотив-вагон заһабарилгын, Тимлюйн цемент... асбоцементнэ зүйлнүүдэй заводууд, Сэлэнгын ц... картоной комбинат, нарин сэмбын комбинат, Загар... ероуправлени, «Бурятмясопром». «Бурмолпром»... нууд, Шулуутын холимол тэжээлэй завод бол... олон предприятинууд дабшажа ябанхай.

Жэлэй эхинһээ гээгдэжэ ябаһан «Забайкаллес»... болон Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фа... хидхэлэй болон техническэ бүтэмжэтэй хэмжээнүү... һанай ашаар мүнөө үедэ түрүү коллективүүдэй то... хой, табан һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэжэ шад...

Эрхим шанартай товарна продукци гаргаха... үе соо 106,9 процент дүүргэгдэбэ. Тиигэжэ бүхы... продукциингаа 3,1 процентые эрхим шанартайгаа... дэдэг болобо. Харин, түсэбэй ёһоор, 2,9 процен... хараалагдаһан байгаа бшуу. Илангаяа ехэ амжалт... лаар «Электромашина», «Теплоприбор», Тимлюйн... заводууд туйлаа. Юуб гэхэдэ, жэшээнь, «Элек... на» заводой гаргаһан продукциин 72,5 процентнь... тын заводой— 77,1 процентнь эрхим шанартайгаа... дадаг байна ха юм.

Табан һарын түсэбһөө гадуур 39 миллион кил... электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдөө, 11,1 мянг... шулуун нүүрһэн абтаа. 48 электродвигатель, 5,... тонно целлюлозо, 4,6 мянган тонно картон, 4,8... тонно клинкер, 1,8 мянган тонно цемент, 2,1 милли... цементнэ (условно) плитэ, 4 мянган дүрбэлжэн ме... бүд, 48 мянган дотор хубсаһан, 75 мянган гадар... хубсаһан гаргагдаа. Ой модоной ажахын предп... 48,6 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, түсэбһөө... зөөһэн байха юм. 4,3 мянган дүрбэлжэн метр хюр... мэл модон гаргагдаба.

Гэхэтэй хамта табан һарын гүрэнэй түсэб дүүргэ... предприяти байха юм. Энэмнай промышленна пр... тинуудай ниитэ тоогой 13,1 процент болоно. Эдэ... тэ даабаряа дүүргэжэ шадаагүйһөө боложо, аяр... лион түхэригэй продукци дутуу гаргагдаба гэшэ... май һарын түсэбые үшөө олон—аяар 38 предпри... гэзгүй. Иимэ байдалтай мүнөө үедэ эбсэжэ болохо... бшуу. Гээгдэлдэ орогшодой дундаһаа Холбоолжон... һэнэй уурхай, «Буржелезобетон» нэгэдэл, Элхиин... һабарилгын завод, шэлэй завод, Харанхын холимо... лэй завод, Байгалай модоной бааза болон бусад п... тинуудые нэрлэжэ болоно.

Хэрбээ баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, гаргаһа... дукцияа хэрэглэгшэдтэ эльгээхэ түсэбэй дүүргэлтэ... бүхыдөө аяар 52 предприяти продукци худалдаха... дүүргэзгүй болоно бшуу. Тэдэнэй ехэнхинь гэхэ ... предприятинь республиканска (РСФСР) мэдэлэй... Ушар иимэһээ уялгата хэлсээгээ предприяти бүг... сэд, саг соонь дүүргэдэг болохын тула шанга х... дые абахаар саг хүрэжэ ерээ гэжэ һанагдана. Эн... сашье өөһэдтөө бэшэ, харин харьяата олон һалб... предприятинуудта һаад тойбо ушаруулха ябадал ... юм. Министерствэнүүд, нютагай партийна болон ... ганууд энэ талаар эрилтээ шангадхаха, бүтэмжэ... гай хэмжээ дары абаха ёһотой.

Мүнөө үедэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гэшэ ... хала, эгээл харюусалгатай хэрэг гэжэ булта мэдэн... гэбэшье промышленна 56 предприяти гэхэ гү, ... тоогойнь 30,1 процент энэ талаар түсэбөө дүүргэзг... һээ боложо, аяар 3 миллион шахуу түхэригэй ... гаргагдабагүй ха юм. Тэдэнэй тоодо Холбоолжо... һэнэй уурхай, «Госкомсельхозтехникын» хэдэ хэ... но отделенинүүд, «Бурятфермаш» завод, Х... Худанай, Итанцын леспромхозууд, шэлэй завод ... сад ороно.

Ушар иимэһээ КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983... нумэй шиидхэбэринүүдые гүйсэд дүүргэхын тула ... хэгдэхэ, эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулга... лүүлэгдэхэ ёһотой болоно. Предприяти бүхэн ... сэбөө дүүргэхэ бэшэ, харин заатагүй үлүүлэн дүү... гатай ха юм. Энээнэй түлөө эрилтэ шангадхагдах...

Мүн промышленна продукциин өөрынь үнэ с... руулха талаар хэгдэжэ байгаа ябуулганууд эли ... үрэ мүнөөдөө үгэнэгүй гэжэ онсолон тэмдэглэх... Бүхыдөө республика дотор энэ үе соо гаргаг... дукциин өөрынь үнэ сэн 0,04 процентээр дээш... мянган түхэригэй үлүү гаргаша хэгдэһэн байха юм...

Эдэ бүгэдые шэнжэлэн хаража, гээгдэгшэдгүй... дэлхэ, мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукци... үнэ сэн эрид хямдаруулха талаар хэмжээнүүд а... той. Тиигэжэ байгша оной хахад жэлэй түсэбүүд... дүүргэхэ гэшэ мүнөө ажалша коллектив бүхэнэй... хы зорилго болоно. Энэмнай Россин гүрэндэ Бу... ной ороһоор 325 жэлэй ойн баярта манай бари... ехэ бэлэг болохо ушартай.

325 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

ТҮРҮҮШЫН ОЛЗООР УРМАШАН

Сэлэнгэ мүрэнэй адагай олтирогууд дээгүүр, Байгал далайн эрье шадараар урдань арбанһаа дээшэ бишыхан бүлэг нютагууд оршодог бэлэй. Хожомынь тэндэхи айлнууд таатай зохид шэнэ газар шэлэн оложо, нэгэл газарта сугларжа, нэгэ томо тосхон боложо түбхинэһэн юм. Тэрэ шэнэ һууриндаа Буряадай түрүүшын революционер Ц. Ранжуровай нэрэ олтоһон бэлэй.

Тэрэ гэһээр олон жэд һубарилдан үнгэрөө. Шэнэ тосхоной байдал мүнөө үе сагай эрилтын гуримаар хүгжэн хубилжа, нютаг зоной ажабайдал улам һайжаржа байһаниинь элитэ габ даа. Байрын томо томо гэрнүүд, соёлой байшан, библиотекэ, һургуули, фельдшерскэ пункт, магазин болон ажахын бусад объектнүүд тосхоной шэмэг болодог гэхэдэ, үлүүсэ һайрхаһан үгэнүүд бэшэ.

Эндэхи загаһа олзоборилдог хамтын ажал — Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз нилээд бэхижэһэн ажахы байгаа. 1948 ондо миллион түхэригэй олзо оруулан, бурияшье суудa гараһан байха. Эндэхид баян ажаһуудаг даа. Хоёр-гурбан айлай нэгэниинь заатагүй хүнгэн автомашинатай гү, али мотоциклтай, мотоортой онгосотой байха. Гэр бүхэндэ радио, телевизор, холодильник, үшөө тиихэдэ энэ тосхонойхид бэе бэеһээ жэшээ абан, гэрэйнгээ газаа болон досоо талые тоһон шэрээр үнгэлэн будадаг юм.

Буряад тосхоной колхознигууд Эдеэ хоолой программа хараалһан КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые урма баяртайгаар угтаһан, тэрэниие бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаха арга шадабаритай байһанаа нэгэн дуугаар мэдүүлээ һэн. Энэ документын удха шанарые колхозойнгоо гэшүүдтэ тайлбарилан ойлгуулха, хүн бүхэнэй хабаадалсаха хэрэг мүн гэһэн мэдэрэл түрүүлхэ талаар колхозой партийна эхин организациин (секретарь У. Ф. Никитин) болон правлениин түрүүлэгшэ Г. А. Алексеев) эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулһыень эндэ онсолон тэмдэглэмээр. Загаһа баридаг бригада, звено бүхэн социалис уялга абаһан, мүрысөөндэ эдэбхитэй оролсоһон байна. Коммунистнууд Е. Д. Борбоев, Н. И. Сотнич, В. И. Федоров, В. Б. Суворов болон бусадта загаһа олзоборилогшодой коллективүүдые даалгаа.

Колхозой правлениин ба партбюрогой бэелүүлһэн эмхидхэлэй, политическэ хэмжээ ябуулганууд өөһэдынгөө үрэ дүнгые харуулжа байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй — 1983 оной загаһа бариха түсэбтэ даабаряа ноябрь һарада дүүргэһэн байна. 3050 центнерэй орондо 4033 центнер загаһан олзоборилогдоо. Тэрэнэй 3332 центнерынь омоли загаһан. Энэ амжалтада дайнай болон ажалай ветеран Олзон Маслович Антроповой толгойлдог бригада хубитаяа бултанһаа ехээр оруулһан солотой. Энэ үбгэжөөл дүшэн жэлдэ Байгал дээрэ загаһашална. Иимэ олон жэлдэ загаһашанаар ажаллажа ябаһан хадаа баян дүй дүршэлтэй болоһониинь эли бээз.

Ажалай ветеранууд Андрей Уладаевич Хажеев, Леонтий Борисович Сотнич, Гама Бадаевич Долганов, Федор Борисович Паткин, Владимир Иннокентьевич Мосоров, коммунист Николай Иванович Сотнич гэгшэдэй оролдосотой нэтэрүү ажалай дүй дүршэлдэ залуу загаһашад ханамжатайгаар һурана, тэдэнэй хэрэгые саашадань үргэлжэлүүлнэ.

Гадна тус ажахын загаһашад Большереченскэ загаһа үсхэбэрилгын заводой коллективтэ ехэ туһа хүргэдэг. Түрьһэтэй томо омолинуудые губшан суглуулжа, тэдэндэ абаашажа тушаадаг юм. Нёдондо иимэ 400 центнер омоли бариха ёһотой байгаа һаа, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Колхозой загаһашад табан жэлэй дүрбэдэхи жэлые муу бэшээр эхилээд байна. Мульһэн дороһоо жэжэ загаһа бариха даабариие 113 процентдэ хүргөө һэн. Кабанскын районно Соведэй депутат Николай Федоровой, коммунист Алексей Федоровой даадаг бригаданууд нэгэдэхи кварталай түсэбые үлүүлһэн байна.

Зунай һарануудта загаһа олзоборилхо хаһа эхилбэ. Энэ харюусалгатай хүдэлмэриин үеые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула бэлэдхэлэй горитой хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Буряад ороной һайн дураараа Россин гүрэнтэй нэгэдэһээр 325 жэлэй ойе эрхимээр угтаха, табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые нэрэ солодоо хүрэмөөр дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай.

Районойнгоо загаһа олзоборилгын «Прибайкалец» колхозой загаһашадтай мүрысэдэг Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид далай дээрэ түрүүлэн гараба. Зунай һарануудай туршада 1580 центнер омоли бариха түсэбтэ даабаритай ажахын хүдэлмэрилэгшэд далайда табиһан гүльмэ, губшуураа татажа, түрүүшынгээ олзо суглуулжа эхилбэ.

Б. СОТНИЧ,
тусхайта пенсионер.
Кабанскын район.

А. З. Бадмаев арбан табан жэлэй туршада Улаан-Үдын «Электромашина» заводой нэгэдэхи цехэй фрезерна участогта токарёор хүдэлдэг юм. Эрхим мэргэжэлтэй токарьто орёо даабаринууд үгтэдэг. Теэд тэрэнэй ямар нэгэ даабари дүүргээгүй, хэжэ шадаагүй байһан ушар үзэгдөөгүй. Программна хүтэлбэрилгэтэй гурбан ехэ станок дээрэ түрүү токарь хүдэлдэг. Иимэ станогууд заводто үсөөн юм. Тэдэниие эгээл бэлиг шадабаритай хүдэлмэрилэгшэдтэ даалгадаг юм. Тэдэнэй нэгэн хадаа А. З. Бадмаев болоно. А. З. Бадмаев энэ орёо оньһон техникые шадамараар хэрэглэжэ шададаг. Тэрэнэй хэһэн детальнууд нарин нягта, һайн шанартай байдаг юм.

А. З. Бадмаев халаан, үдэр бүриингөө даабаринуудые ходо үлүүлэн дүүргэдэг.

Б. ГАДЬЯНОВАИ фото.

ДҮН ГАРГАГДАБА

1983—1984 онуудай үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар Улаан булангуудай хүдэлмэриин харалга-конкурсын дүнгүүдые КПСС-эй Кабанскын райкомой бюро болон арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком согсолон гаргаба.

Һүнэй фермэнүүдэй дунда нэгэдэхи һуури эзэлһэн Байгал-Хударын совхозой һүнэй 1-дэхи комплексдо КПСС-эй райкомой, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг болон үнэтэ шан барюулагдаа.

Кабанскын шубуунай фабрикын Колесово тосхондохи һүнэй 1 дэхи фермын коллектив хоёрдохи һуурида гараба. Эдээндэ КПСС-эй райкомой, арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын вымпел болон үнэтэ бэлэг барюулагдаба. Гурбадахи һуурида гараһан Кабанскын шубуунай фабрикын Колесово тосхондохи һүнэй 3-дахи фермын коллектив КПСС-эй райкомой Хүндэлэлэй грамота болон үнэтэ бэлэгтэ хүртөө.

Гахайн комплекс, фермэнүүдэй, шубуунай фабрика, мал шэуан таргалуулха болон залуу мал харууһалха гүүрэнүүдэй дунда эрхим улаан булантай байһанай түлөө нэгэдэхи һуури «Шергинский» совхозой Красна Ярай эхэ гахайнуудые харууһалдаг фермын коллективтэ олгогдобо. КПСС-эй райкомой, райсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын вымпел болон үнэтэ бэлэг тус коллективтэ барюулагдаа. Мүн Байгал-Хударын совхозой Дубининэй гахайн фермын коллектив удаадахи һуурида гаража, КПСС-эй райкомой, арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын вымпел болон үнэтэ бэлэгээр шагнагдаа. Гурбадахи һуури эзэлһэн Кабанскын шубуунай фабрикын Истомино тосхондохи инкубаторна станциин коллектив КПСС-эй райкомой, арадай депутадуудай, райсоведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар болон үнэтэ бэлэгээр урмашуулагдаа.

Тиихэдэ «Байгал-Хударын совхозой Корсаковын 2-дохи ЛТФ-гэй, Хандалын совхозой Фофаново һууринай һүнэй фермын, Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахын, Тимлюйн һүнэй фермын улаан булангууд һайн гэжэ тэмдэглэгдээ.

В. ЦИБИН,
КПСС-эй Кабанскын райкомой инструктор.

ГАЗЕТЫН ТАБИН ЖЭЛ

ЯРУУНЫН районой «Улаан туяа» газетын 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Нарһата тосхондо болобо. КПСС-эй Яруунын райкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Жданов суглаа нээжэ, эндэ сугларһан журналистнуудые, газетын хүдэлмэрилэгшэдые, полиграфистнуудые, штатнабэшэ эдэбхитэдые партиин райкомой, арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой зүгһөө амаршалаад, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота «Улаан туяа» газетэдэ барюулба.

Дүүлээрнь «Улаан туяа» газетын редактор Ж. Б-М. Цыдыпов газетынгээ 50 жэл тухай элидхэл хээ.

Газетын түрүүшын номерой гараһаар 50 жэлэй алдарта ойтой дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин, «Буряад үнэн» газетын редколлегиин, республикын районно газетэнүүдэй эльгээһэн олон тоото амаршалганууд уншагдаһан байна.

Конференци дээрэ эдэбхитэй штатнабэшэ корреспондентнүүд «Юбилейный» совхозой парткомой секретарь В. М. Хамханов, уран зохёолшо, Социалис Ажалай Герой Ц. Н. Номтоев, Эгэтын-Адагай һургуулиин багша П. Ц. Эрдынеева, республикын Журналистнуудай холбооной правлениин харюусалгата секретарь Ц. Н. Дугаров, комсомолой райкомой секретарь Ч. Митыпов, Нарһатын дунда һургуулиин һурагша Н. Пичугина, КПСС-эй обкомой хэблэлэй секторые даагша Ц. Б. Цырендоржиев болон бусад үгэ хэлэжэ, бүгэдые амаршалһан байна.

Б. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ.

УРГАСА ТУХАЙ БОДОМЖОЛОН...

ТАРИЛГЫН хүдэлмэри үшөөл үргэлжэлһэн зандаа. Харин Россин автотранспортнигууд шэнэ ургаса зөөхөөр бэлдэжэ эхилэнхэй юм. Энэ хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһан тухай РСФСР-эй автомобильна транспортын министр Ю. С. СУХИН ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэһэн байна.

Ургаса — хамтын һаналаа габиха хэрэг мүн. Тиимэһээ бидэ хүдөө ажахын продуктнуудые зөөлгэдэ хабаадуулагдаха транспортые эртээнһээ бэлдэжэ захалнабди. Бии байгаа бүхы транспорт техническэ талаарнь саг болзортонь бэлэн болгохо шухала тухай, мүн хүдөө ажахын ашаа зөөлгэдэ аша үрэтэйгээр хэрэглэхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседанинуудай нэгэндэ тэмдэглэгдэһэн байха.

Суглуулагдаһан бүхы ургасаяа түргөөр, гээлтэ хоролтодо оруулангүй зөөжэ хүргэхэ гээшэ манай гол зорилго мүн. Тиимэһээ кузов бүхэнэй нүхэ, һүбэ заабол сүм бүтүүлжэ, автомобильнуудай, прицепүүдэй бортнуудые үндэр болгохоор хараалнабди. Таряа зөөхэ автомашина бүхэн дээрэһээнь хушаха хушалтаар хангагданхай байха. Бидэ авто-заһабарилгын нүүдэл мянгаад мастерской бэлдэхэбди. Хуряалгын бүхы хаһада гол баазаһаа таһаранги, холбоо харилсаагүйгөөр хүдэлхэ, транспортын һаадгүйгөөр ашаглагдахын тула һэлгэжэ байха агрегадуудай бааза байгуулагдахаар мүн лэ хараалагдана.

Ургаса зөөхөөр автотранспортна предприятинуудта бэлдэгдэһэн автомобиль, прицеп бүхэниие тусхай комиссяар тушаажа абаха гурим министерствээр тодорхойлогдонхой. Энэ хадаа намарай ургаса хуряаха халуун хаһада транспорт бүхэниие нилээд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ арга олгохо байна.

Ехэ ашаа зөөхэ рефрижераторнуудай жолоошод ургаса зөөхые хамаһаа түрүүлэн гараха юм. Эдэнэр 125 мянган тонноһоо үлүү эртын овощ, жэмэс зөөхэ уялгатай. Хойто-Кавказай, Доодо-Поволжиин харгы замай маршрудууд Москва, Ленинград болон Россин Федерациин промышленна бусад түбүүд тээшэ зурынхай. Түргэн гутадаг үрэ жэмэс, эртын овощ суглуулха хаһа улам ойртожо байна. Тиимэһээ рефрижераторнуудай парк бэлдэхэ хэрэгтэ мүнөө онсо анхарал хандуулагдана.

Ургаса хуряалгада хабаадуулагдаһан бүхы автотранспортнуудые (ондоо эмхи зургаануудайшье байг хамаагүй) жэгдэ түргэнөөр хүтэлбэрилгые хангаха даалгабари РСФСР-эй Автотранспортна министерствэдэ үгтөө юм. Тиимэһээ мүнөө бидэ ажалай түрүү зөөлгые түргэн хүтэлбэрилжэ, ажахынуудта хуряалгын техникэ һайнаар хангахада туһа хүргэхэ байна ха юм. Иигээд ерэхэдээ, түрүү энэ арга ургаса хуряалгада хабаадуулагдаһан бүхы автотранспортын хүдэлмэриие шэглүүлэн хүтэлбэрилжэ, хинан шалгана. Мүн шаадаг пунктнуудта ашаа тушаажа абаха арга дээшэлээ, мүн бүхы РСФСР дотор автотранспортын бүтээсэ 20 процентээр нэмэһэн байна. Илангаяа Башкирай АССР-тэ, Саратовска, Оренбургска, Пензенскэ, Липецкэ, Куйбышевска, Тамбовско болон Тульска областьнуудта эрхим амжалта туйлагдаа юм. Эндэ автомобиль бүхэнэй ажалай бүтээсэ үдэртэ 25 тонноһоо 40 тонно хүрэтэр дээшэлһэн байна.

Байгша ондо Саратовай онол арга Россин хүдөө ажахын 600 районд нэбтэрүүлэгдэхэ юм.

Хүдөө ажахын ашаа зөөлгэдэ хабаадуулагдаһан автотранспортын ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ бригадна подрядай аша үрын нилээд ехэ байһые үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд харуулаа. Тоонууд юун тухай хөөрэнэб? Нёдондо гурбан мянган бригада хамтын подрядаар ажаллаһан байха юм. Эндэ 37,5 мянган жолоошод хамтараа. Тэдэнэр бүхыдөө 38 миллион тонно ашаа зөөгөө гэхэ гү, али энэнь ургаса хуряалгын үедэ хамтадаа хэрэглэгдэһэн транспортаар зөөгдэһэн хүдөө ажахын бүхы ашаанай 35 процентнь болоно ха юм. Иимэ коллективүүдтэ сүүдхэдэ автомобиль бүхэнэй бүтээсэ дунда зэргээр 24 тонно болоо һэн.

Ургаса хуряалгада Саратовай онол... Ургаса хуряалгада гансашье министерствын ашаглалгын парк бэлдэнэ бэшэ. Автономито республикануудта, хизаарнуудта, областьнуудта шэнэ автомашинануудаар хуряалгын колонно бүридхэн байгуулха хүдэлмэри ябуулагдана. Транспорт иимэ аргаар ашаглахада (колонно бүхэн 100—120 машинаһаа бүридэнхэй) нилээд үндэр бүтээсэ туйлагдажа, хүдэлмэринь саг дары түргөөр ябуулагдадаг гэжэ үнгэрһэн жэлнүүдэй дүршэл элишэлэн харуулаа.

Иимэ онол арга хэрэглэхэдээ, ургаса хуряалгын үедэ тушаажа абаха пунктнуудта, буйлуулан гаргадаг предприяти, колхоз, совхозуудта олон һалаа диспетчерскэ пункт, постнуудтай областиин болон районой хүтэлбэрилгын түбүүдые байгуулхаар хараалагдана. Энэ хадаа ашаа хоног бүхэндэ «Поли — тоог — элеватор» гэһэн бүхы графигаар түргэн түсэблэлгэ хэгдэнэ. Гадна хүдөө ажахын продуктнуудые суглуулжа, зөөжэ бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадалсаһан бүхы подразделенинүүдэй ажалда үгэеэ ойлголсохо ябадал хангагдаха юм.

Нёдондо Саратовай онол арга Россин Федерациин 500 районд, 35 областьдо, хизаарта, автономито республикада нэбтэрүүлэгдээ һэн. Энэ юу үгөөб? Хуряалгын техникэ һайнаар хангагдажа, орооһо таряа тушаажа абадаг предприятинуудта, свекло тушаадаг пунктнуудта ашаа тушаажа абаха арга дээшэлээ...

Байгша ондо министерствын хамтын подрядай гуримаар ажалладаг бригадануудай ашаа зөөлгэдэ оруулха хубитыень 40 процент хүрэтэр дээшэлүүлхээр түсэблэгдэнэ.

Ургаса хуряалгада транспортын хэды шэнээр бэлдэгдэһэншье һаань, ажал хэрэгүүдые хүнүүд лэ амжалтатайгаар шиидхэдэг гэжэ бидэ мартаха эрхэгүйбди. Автомашинын жолоошод гурбан — дүрбэн һарын туршада гэр бүлэһөө холо ажаллана. Хүдэлмэриинь үдэр үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор үргэлжэлнэ. Транспортнигуудай бүтээсэтэйгээр ажаллаха, һайнаар амарха таарамжатай эрхэ байдал байгуулха гээшэ манай ... го болоно. Мүнөө ста... на 125 автогородок ай... угтахаар бэлдэнэ. Эн... сашье мастерскойнууд... барилгын эстакаданууд... бэшэ, мүн хамтын ба... ни, клубууд, столовону... байха. Утын үдэрэй ... эсэһэн жолоошодой ... амарха эрхэ байдал ... сэдөөр байгуулагданха... эндэ һонин гэхэдэ, Ба... АССР-эй, Ульяновска... товска областьнуудай ... совхозууд иимэ авт... гуудай бэйра заһаб... эдэбхитэйгээр хабаад... автомобильнуудай зогс... майнуудые асфальтаа... на. Иимэ халуун ... хэзээдэшье баясуулна... най хамтын хэрэгтэ ... болоно ха юм.

Россин Федерации... транспортын хүдэлмэр... табан жэлэй дүрбэд... лэй ургасые эгээл һ... болзорто, гээлтэ хор... гөөр зөөхөөр хараал... рилгоёо амжалтатайга... лүүлхэ байһанаа гүйсэ... хэйлнэ.

М. ГОРБА...

«…АЙ ҮЕЫН ХҮН» конкурсдо ерэһэн очерк

…М ЗАЯАТАЙ

…тэрэмни асаяа газар руу шагаад, нэгэ хирэ урдаһаам харaад байтараа, нюдэнһөө нёлбоһо гаратараа эльгэ хаташаба. Би юушье ойлгоногүйб. Тэрэмни энеэхэеэ болижо:

— Мүнөө һая Сашатай зэргэлээд, шоссе тээһээ наашаа ерэжэ ябаа һэмнайт,— гэхэдэнь би гайхаһан, гэлыһэндээ юушье хэлэхэеэ ойлгожо ядашоод байгаа һэм.

БУРЯАДАЙ Уран зураашадай холбооной дэргэдэхи мастерскойдо алташа ба мүнгэшэ дарханаар хүдэлдэг Александр Гомбоевой сайр түмэр түлэг наяруулжа һуутарнь, Эрдэни хүбүүгээ тэбэриһэн Дари-Ханда нүхэрынь бага мэгдэнгишье, тэбдэнгишье орожо ерээ һэн. Тэрэнэй шэг шарайе харамсаараа, Александр нэгэл юумэн болоол даа гэжэ тухайлаа бэлэй. Теэд Дари-Ханда асуудал хүлеэнгүй, эбдүүсэнгеэр иигэжэ хэлэбэ:

— Энэ байрадаа гэртээ, хорин нэгэдэхиеэ ошо, юуб гэхэдэ, эжышни тэргэтэй үбһэн дээрэһээ унажа, ехээр гэмтээ гэһэн захяа ерээ.

Энэ ушар эгсэ хоёр жэлэй саада тээ, 1982 оной хагсуу һалхитай, шииг нойтогүй хабар болоо юм. Яахабши теэд, эхэ, эсэгын ганса хүбүүн иимэ захяа абахадаа, гэраа хараад һууха аал? Оройдоол час үлүүтэй сагай үнгэреэд байхада, тэрэ гэртээ хүрэнхэй байгаа һэн. Бимба эхэнь һүүжэеэ гэмтэжэ, больницада орошонхой, юрэдөөл, Александр хүбүүнэйнь өөрынь туһалха гэхэ юумэн үгы шэнги. Эндэхил фермэ дээрэ малшанаар хүдэлдэг Бабасан эсэгэнь хүмэдхөө ниигүлэнхэй:

— Хүрөө болоо, наһанайнгаа амаралтада гараашь, ашанараа харзад гэртээ һуугыш гэхэдэ болохогүй, хүнэй үгэ шагнахагүй, үнөөхил үнеэд тээшээ дугташажал орохо, —гэмэтээр гэмэржэл һууба.

— Халаха һаалишадай олдохогүйдэ эжы яаха юм?— гэжэ Александр һөөргэдэбэ. Бодоод үзыт, эндэмнай хэн иимэ бэлээр олдолтойб.

Үдэшэлэн тээ фермые даагша Лубсан-Дулма Санжицыбикова орожо ерэбэ. Нютаг дээрээ түрэл Пүрбэ гэжэ алдаршанхай энэ коммунист эхэнэр 1959 ондо фермын байгуулагдаһанһаа хойшо таһалдаряагүйгөөр хүдэлжэ, хүн зондоо хүндэтэй болоһоор ябанэй һааб даа. Дэмы бэшэ тэрэнийе райсоведэй депутатаар, тиихэдэ бүри һаяхана областной партийна конференци дээрэ КПСС-эй обкомой гэшүүнээр һунгаһан байгаа ёhотой.

Аягалһан халуун сайгынь орохо зуураа, һанаа алдаба. Тиигээд холоһоо удхатайгаар иигэжэ хэлэбэ:

— Бимба бидэ хоёр хорин табан жэл энэл фермэ соогоо хүдэлжэ гараһан зон гээшэбди. Мүнөө гэмтээд байхадань, аргагүйл хайратай даа. Түгаарай үнеэдэйнь һаам хаража үзэхэдэм, гансата доошолонхой байна һэн. Ринчиновнамнай өөрынгөө хэрэгые табан хүргаараа хэдэг, тиихэһээ гадна табан хүргандаал

— бү мэдэе. Үглөөдэр арбан наймадахи ошожо, отделениингээ эрхилэгшэдтэй хөөрэлдэхэ болобол даа.

Эрэшүүл урдаһаань абяагүй хараад һууба. Тиихэдэ фермые даагшын юундэ айлшалһые ойлгожо ядаба. Юрэл эхэ тухайнь хөөрэхэеэл ерээгүй ёһотой. Александр түрүүн эсэгэ тээшээ хараад, удаань Лубсан-Дулма Санжицыбикова тээшэ эрьелдэжэ:

—Хүнэй олдотор бишье эхынгээ бүлэгые һаахадам болохо, —гэбэ.

Фермые даагша хүбүүн тээшэ гэтээд миһэрбэ:

—Нээрээшье. Шимнай хара багаһаа эхеэ дахажа, дүүеэд ерэһэн дүрбэн галуу тодон абажа һуранхай һэмнайш, — —гэбэ. Ажалай Улаан Тугайнгаа орден абахаяа ошоходонь, шиил үнеэдынь һаагаа һэн гүбши, мартаад байгаалби.

—Октябриин Революциин орден абахаяа ошоходоньшье хэды хоног соо энэл хүбүүн үнеэдынь һаажа гараа һэмнай даа. Тиихэдэ ямаршье һаалишанһаа дутуугүй хүн байнаш гүүлээ бэлэй, —гэжэ Бабасан Гомбоевич оролсобо.

Лубсан-Дулма Санжицыбиковагай шэг шарайда гансата гэрэл сроһондол болобо.

АЛЕКСАНДР ГОМБОЕВ тэрэл хөөрэлдөөнэй болоһон үдэрһөө хойшо түрэл Ивалгынгаа туршалга-үйлэдбэриин ажахын гурбадахи отделениин һаалишан болсо һэн. Хара үглөөгүүр бодожо, дутуу ядуу сайгаа гудамхяад лэ фермэ тээшээ гүйхэ. Тэндэхи эхэнэр һаалишадта бага зэргэ шоглуулан татаха даа. Юуб гэхэдэ, Сашын орожо ерэхэдэл тэдэнь нэгэн дуугаар:

—Оо, урдаа хараха бүһэтэй хүмнай ерэбэл даа, —гээд, дарья табилдашаха. Хүбүүн түрүүшэгээр бага эшэдэг аад, һүүлдэнь тоохоёошье болёо һааб даа.

— Түрүүшэгээр бэлэн юумэн юун байха һэм даа, —гэжэ хожомынь Александр Бабасанович намда хөөрөө бэлэй. —Фермэмнай оньһожоруулагдаагүй тиимэһээ бүхы ажалаа улаан гараараа хэхэш. Эжыгээл һанахадаа, шүдөө зуугаад лэ орохош. Тиин үбэл тээшэ болоходо, түрүүшынгээ дабаа дабаад ябааб даа.

Дабаагаа дабаашье һаа, Александрай сэдьхэл тэнюун бэшэ һэн. Юуб гэхэдэ, эхэнь жэлһээ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3000 килограммһаа доошо һү һаадаггүй байгаа бшуу. Харин хүбүүнэйнь 1982 ондо түйлаһан дүн арай шамай гэжэ 2952 килограммда хүрөө ха юм. Тиимэһээ досоогоо гэлхоронгёор шэбшээдшье үзөө: «Юу ядаа гээшэбиб, шадал хүсэн бии, эрмэлзэл оролдолгоор дутаагүйб. Эсэгэмни туһалжал байха, эхэмни үглөө бүри шахуу гэхээр үнэтэй һайхан захяа зүбшэл үгэжэл табиха. Тиихэдэ Пүрбэ абгай хани халуунаар хандаха... Юрэдөөл, ерэхэ жэлдэ одоолшье, буряадаар хэлсэдэгэй ёһоор, унаһан малгайгаа абангүй хүдэлжэ гараха болоо даа».

Энэ үедэ Сашын гэр бүлыншье байдал тогтонижороо, мүр замаа олоод байгаа. Эрдэни Баярмаа хоёр үхибүүдээрээ инаг нүхэрынь түрэлхидтэнь зөөжэ ерэжэ, Дари-Ханда өөрөө фермын техник үрэжүүлэгшээр хүдэлжэ эхилээ. Бимба Ринчиновна хүл дээрээ гаража, гэртэхи, газаахияа тордиһогүй хэжэрхихэ. Юрэдөөл, гэдэргэ, таталюургүй болоо хадаа, ажаллажал мэдэхэ хэрэгтэй һэн.

«Намайе наадалан шоглохо һанаатай ябадаг эдэ эхэнэрнүүдһээ дутахагүйб, урдаа хараха бүһэтэй хүнтнай мүн байһанаа гэршэлхэл хаб», —гэжэ сэдьхэн, Александр Гомбоев ажалдаа үнэхөөрөөшье хэм ороо бэлэй. Иимэ эршэтэй хабынь, эрмэлзэл хүсэлэйнь үрэ дүн абаһаар харагдажа эхилээ һааб даа. Хахад жэлэй дүнгөөр Саша түрүүшүүлэй зэргэдэ гараад ябаба. Харин 1983 оной дүн согсолходо, Александр Гомбоевнай үнеэн бүриһөө 3567 килограмм һү һаажа, гансашье фермэ, ажахы дотороо бэшэ, бүхы район соогоо түрүүлһэн, чемпионой улаан лентэ мүрэ дээгүүрээ хэдэрхэ үндэр хүндэдэ хүртэһэн байба бшуу. Эрхим лэ гээшэ!

КПСС-эй райкомой бюародо уригдаад, зөөлэн хибэс дээгүүр алхалан, суглараһан гэшүүдэйнь урда ошоод, сэрэгшэ мэтээр сэб сэхэ зогсохо, харасаяа хүнүүд тээшэ бэшэ, харин столой хүхэ сэмбэ хушалта дээрэ бүхөөр тогтооко гээшэ Сашада амар хэрэг бэшэ байба. Һанаандаа тэрэ Лубсан-Дулма Санжицыбиковнагаа гэмнээдшье абаа. Юуб гэхэдэ, хамаг юумэн хуу фермые даагшаһаал гараа бшуу. Партида орохыень тэрэл идхажа, үгэдөө оруулаа ха юм. Өөрөө зууршалгашье үгөө...

Александр Гомбоевой ажал хэрэг тухайгаа хөөрөөд, намтараашье зарим тэды тодорхойлоод, байхада, партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Павел Алексеевич Горбунов хүбүүн руу һонюушаар хаража:

— Байлша, 1984 ондо, хэды килограмм һаахабши! —гэжэ сэхэ асууба.

— Үнгэрһэн жэлэйхиһээ дутуугүй үрэ дүн түйлахаб,— гэжэ үнэн зүрхэнһөө Саша харюусаба. Тиихэдэнь райкомой секретарь барижа байһан улаан карандаашаараа юушьеб урдахи дэбтэр дээрээ бодолгото болонгёор тэмдэглээд:

—3800 килограммда хүргэхэ аргагүй хүн гээшэ гүш?— гэжэ тулгаба. Александр райкомой секретариин урдаһаа зоримгойгоор хараад, нэгэ хирэ абяагүй байһанайнгаа удаа:

— Арга байхал даа, —гэбэ.

—Хойто февраль соо дахинаа бюародо ерэхэдэш, жэлэй дүнгүүд гаргагдаад байха. Хэрбээ хэлэһэн үгэдөө хүрөөгүй һааш, КПСС-эй гэшүүндэ абангүй, кандидадайш болзорые үшөө һунаажархихабди, — гэжэ шоглоод, Павел Алексеевич зэргэлжэ һууһан нүхэд тээшээ хараба. Тэдэнь миһэрэлдэн, Александр Гомбоевые партиин гэшүүндэ кандидадаар абаха гэһэн дурадхалыень халуунаар дэмжэбэ.

Сэхыень хэлэхэдэ,огто оньһожоруулагдаагүй шахуу фермэдэ 1800 килограмм һү үнеэн бүриһөө һааха гээшэ оройдоошье бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ хүн бүхэн һайн мэдэнэ ёһотой. Һаяхана Сашатай уулзахадаа, дурасхаалта үдэр тухайнь дурдахадам, тэрэ иигэжэ хөөрөө һэн:

Райкомой бюрогой гэшүүдтэ үгэһэн үгэдөө, хүрэхэ гэжэ шадаха зэргээрээ оролдоноб. Сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр абахын тула ямар нэгэ хаһа сагта, жэшээлхэдэ, үбэлдөө үлүүсэ ехээр шармайха бэшэ, тухэрэен жэл соо жэгдэ хүдэлжэ гараха хэрэгтэй.

Олон удаан жэлдэ ажаллаашьегүй һаа, яһала дүй дүршэлтэй болоһон һаалишан хүбүүнэй өөрынгөө ажал хүдэлмэри тухай яралгүйгөөр, тэрэ мүртөө дэлгэрэнгыгээр хөөрэхыень шагнахадаа, мүнөө шэлэһэн мэргэжэлдээ үнэхөөрөөшье үнэн сэхэ, бэеэ үгэнги хүн юм байна гэжэ бата этигэхээр һэн.

— Сашын баян дүршэлтэйдэ ямаршье һэжэг байха ёһогүй гэжэ Лубсан-Дулма Санжицыбиковна хөөрэлдөөндэмнай оролсобо.— Эхынь һургуули яашаха һэм.

—Зүб даа, —гэжэ энеэбхилэн, Александр Гомбоев толгойгоо дохино.

—Тиимэл хадань, өөрыечь һурган хүмүүжүүлэгшэ болгожо, Юрий Панхушкиниие — үшөө нэгэ бүһэтэй һаалишаниие — мэргэжэлдээ дадхаахыень Сашада найдаабди, — гэжэ хэлээд, фермые даагша хажуудамнай хүрэжэ ерэһэн хүбүүн тээшэ зааба. Обёорон хараһамни, үглөөгүүр фермын газаа уулзаад, Саша тухай һурахадам, нюдэнһөө нёлбоһо гаратараа эльгэ хатаһан үнөөхи хүбүүмни өөрөө зогсожо байба.

АЛЕКСАНДР Гомбоев Бабасан Гомбоевич Бимба Ринчиновна хоёрой нэрэтэ хүбүүн гэжэ дээрэ онсолон дурдаа һэмди. Энэмнай арсашагүй үнэн. Теэд тэрэ эжы абын альган дээрэ эрхэ тангилаар гансаарханаа үдөө бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, Александр хоёр эгэшэнэртэй, гурбан дүү басагатай бшуу. Тэдэнь булта дээдэ һургуулитайнууд.

— Эгэшэ, дүүнэрээ эрдэм номоороо хүсэһэйб гэжэ эрмэлзэнэгүй гээшэ гүш? —гэжэ нэгэтэ асуухадам, Александр миһэржэ:

—Магадгүй, хүсэжэш болохоб, хүдөө ажахын институдта орохо хүсэл бии, —гээ һэн.

Харин Бабасан эсэгэнь арай шамай арбадахи класс түгэсхэһэнһөөнь хойшо амар заяа үзүүлээгүй бэлэй.

— Эрдэм иомдо эльгэгүй амитан гээшэ гүш?!—гэжэ галхааха. —Эгэшэ, дүүнэрээ харыш, эдэнһээ жэшээ абыш! Тиигээгүйл һаа, эсэгэдээл адли тракторист, үшөөшье ядаа һаа, эхэдээл адли һаалишан болоно аабзаш. Бэшэ хэн болохобши?

— Һаалишан болоходо муу юм аал? Болонол аабзаб, —гэжэ Саша һөөргэдэхэ.

—Боло, боло! —гэжэ эсэгэнь эсэшэ сусашагүйгөөр гэмэржэл ородог бэлэй.

Теэд мүнөө Александр Гомбоев һаалишан болоол ха юм! Үшөө ямар суутай һаалишан гээшэб. Оройдоол жэл соо хүдэлһэн аад, ОПХ-гайнгаа бэшэ, бүхы районой чемпионой үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө ха юм. Одоол эндэ гайхаха, гэлыхэ үндэһэн биил. Нүгөө талаһаа, Саша Гомбоевой, мүнөө үеын ёһотойл залуу хүбүүнэй хүби заяантай танилсахаһаа уламжалан, юрэдөөл, эхин алхамай эршэһээ, ууган эрмэлзэлэй урманһаа хүнэй бүхы замайнь заяан, найдал арюудхагдан, сэхэржэ, амжалта, баярай алтан үүдэн нээгдэдэг гэжэ хэлэхэ халуун хүсэлтэйбди.

А. ЖАЛСАНОВ.

Улаан-Үдын район.

ҮШӨӨ ДАХИН ГОМДОЛНУУД ТУХАЙ

ХҮН БА ХУУЛИ

Кабанскын районой арадай сүүд байгша оной февраль һарада нэгэ юрэ бусын хэрэг хаража үзэһэн байна. ВСЖД-гэй «Дорстройтрестын» хүүргэ барилгын 12-дохи поездын начальник Лактионов сүүдлүүлэгдэбэ. Тиихэдэ тус предприятиин проектно-сметнэ бүлэгэй инженер, профсоюзай комитедэй гэшүүн Крюкова гэгшэ хохидолдо орогшо боложо мүн лэ сүүдтэ уригдаһан байгаа.

Эндэ юун болобо гээшэб? Лактионов хүнгэн машина хубиин фондһоо худалдажа абаха эрхэгүй гэжэ профсоюзай комитедэй гэшүүн Крюкова хэлэһэн байгаа. Начальнигаа шүүмжэлһэнэй түлөө Крюкова уданшьегүй зэмээ «амасаха» баатай болобо. Штадаа хороохо гэһэн шалтагта үндэһэлэн, 1983 оной июниин 29-нэй захиралтаар Крюкова ажалһаа сүлеолэгдөө һэн. Крюкова сүүдтэ ошожо, хуули бусаар ажалгүй ябаха баатай болоһонойнгоо түлөө 199 түхэриг абаха, ажалдаа орохо гэһэн сүүдэй шиидхэбэри начальнигтаа асарба. Хуули эбдэхэ ябадал тиигэжэ болюулагдаа бэлэй. Зүгөөр Лактионов 1983 оной августын 15-найнгаа захиралтаар Крюковае хоёрдохёо ажалһаа сүлөөлбэ. Арадай сүүд дахинаа Крюковагай хэрэг хаража үзөөд, тэрэниие ажалдань оруулха гэһэн шиидхэбэри абаа. Лактионов сүүдэй шиидхэбэриие дүүргэхэһээ арсаба. Районой прокуратура ажал тухай хуули эбдэһэнэйнь түлөө тэрэниие уголовно харюусалгада хабаадуулаа һэн. Арадай сүүд Лактионовой хэрэгые хаража үзэхэдөө, салин хүлһэнэйнь 10 процентые гүрэндэ түлэжэ байхаар нэгэ жэлээр заһаралгын хүдэлмэридэ эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри гаргаһан байна. Тэрэнһээ гадуур, Крюковае хуули бусаар ажалһаань гаргажа, хүдэлмэригүй болоод ябаһанайнь түлөө Лактионов 269 түхэриг мүнгэ түлэхэ болоо.

Предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай зарим хүтэлбэрилэгшэд совет хуули бүдүүлигээр эбдэжэ, ажалшадай зүгһөө гомдолнууд олошорно гэжэ энэ баримта элеэр гэршэлнэ.

Үшөө хэдэ хэдэн жэшээнүүдые дурдая. Хориин районой Хүлэй совхозой директор Кузьмин хүдэлмэришэдтэ хэрзэгыгээр, бүдүүлигээр хандадаг, ажал тухай хуули эбдэдэг гэжэ мэдээжэ болоо бэлэй. Тэрэ ажал тухай РСФСР-эй кодексые эбдэжэ, дүй дүршэлтэй экономист Борисовае ажалһаань сүлөөлһэн байба. «Правда Бурятии» газетын редакцида Борисова хандажа, сүүдэй шиидхэбэреэр ажалдаа ороһон байна. Зүгөөр нүхэр Кузьмин шиидхэбэри дүүргэхэеэ яараагүй. Прокуратурын эрилтээр тэрэнэй совет эрхэтэндэ хэһэн харша ябуулгань болюулагдаһан юм. Хориин районой прокуратурын мэдээсэһэнэй ёһоор, КПСС-эй райкомой бюрогой шиидхэбэреэр Кузьминда шанга донгодолго соносхогдоо.

Буряадай АССР-эй Социальна хангалгын министерствын пенси олгодог түбэй хүдэлмэрилэгшэд ажалшадай гомдолнуудта анхаралаа багаар хандуулдаг тухай бэшэгүүд прокуратурада ороно. Жэшээлхэдэ, министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй гэмээр Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша, хоёрдохи группын инвалид Бурдуковский гэгшэ 5 һарын туршада пенсиеэ абаха аргагүй болоод ябаһан байна.

«Эрхэтэдэй дурадхалнууд, мэдүүлгэнүүд болон гомдолнуудые хаража үзэхэ гурим тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай үндэһөөр дээдын зургаанууд өөрынгөө мэдэлдэ байдаг, предприятинууд болон албан зургаануудта ородог бэшэгүүдтэй ямар хүдэлмэри ябуулагданаб гэжэ шалгажа байха, хэмжээнүүдые абаха уялгатай юм.

Гэбэшье зарим министерствэнүүд, албан зургаанууд, предприятинууд эдэ эрилтэнүүдые хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, 1983 ондо Улаан-Үдын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэришэн Михеевэй ажалһаа хуули бусаар гаргагдаһан тухай Госкомсельхозтехникын хүтэлбэрилэгшэдэ гомдол ороһон байгаа. Гэбэшье тус гомдолой мүрөөр зохихо хэмжээнүүд абтаагүй һэн. Республикын прокуророй эрилтээр эрхэтэн Михеев гурбан һара ажал хэнгүй ябаһанай удаа ажалдаа орохо болоһон байна. Энэ хэрэгтэ зэмэтэй хүнүүд хуулиин ёһоор харюусалгада хабаадуулагдаа.

Зарим эрхэтэдэй гүрэнэй зөөри хулуудаг, уридаг, тухай бэшэгүүд прокуратурада орожо байдаг. Тэдэ мэдээсэлнүүдые прокуратурын ба милициин органууд шалгажа үзэдэг. Ажалшадай бэшэгүүдэй үндэһөөр 1983 ондо Баунтын лесхозой директор Распопов, барилгашадай бригадир Ктоян, Багдаринай комхозой директор Борисов гэгшэд гүрэнэй мүнгэ зөөри үбэршэлжэ байһанаа милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ мэдэрхэ баатай болоо һэн.

Буряадай АССР-эй прокуратурын органууд ажалшадай бэшэгүүд, гомдолнууд болон дурадхалнуудаар хэгдэдэг хүдэлмэри һайжаруулха тухай парти болон правительствын эрилтэнүүдые бэелүүлэн, энэ талаар хуулинууд ямараар дүүргэгдэнэб гэжэ шалгадаг байна. Тэдэ шалгалтануудайнгаа дүнгүүдээр ажалшадай бэшэгүүд ба гомдолнуудые саг болзортонь хаража үзэдэггүй дутагдалнуудаа усадхахын тула хэмжээнүүдые абадаггүй тушаалта нюурнуудта прокуратурын зүгһөө тусхай һанамжа оруулагдадаг, эрхэтэдэй нэхэбэри хэхэ гэхэ мэтэшэлэн хэмжээнүүдые абадаг байна.

Ажалшадай бэшэгүүд, гомдолнууд ба дурадхалнуудта үдэр бүриин анхарал хандуулагдаха ёһотой. Эндэ шухала юумэн олон: эрхэтэдтэй уулзалга ямараар эмхидхэгдэнхэйб, ажалшадай гомдолнууд ба дурадхалнууд хэр зэргэ бүридхэлдэ абтааб, тэдээн тушаа шиидхэбэринүүд хэр зүбөөр абтанаб гэхэ мэтэ.

Хүтэлбэрилэгшэ тушаалта нюур бүхэн парти болон правительствын табиһан эрилтэнүүдэй ёһоор ажалшадай бэшэгүүдые саг болзор соонь анхаралтайгаар хараха, зохихо хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

М. ГЕРШЕВИЧ,

республикын прокуратурын юрэнхы хиналта бэелүүлдэг таһагай начальник.

Горнягуудай тэмсэлые дараха һэдэлтэтэйгээр Англиин правительствын хэжэ байгаа харата аашануудые буруушааһан олониитын хабаадалгатай демонстраци болон жагсаалнууд бүхы орон дотор боложо үргэлжэлһөөр. «Манай нэгэдэлые консерваторнуудай правительство буталжа шадахагүй!», «Горнягуудай тэмсэл Британиин 4 миллион ажалгүйшүүлэй хэрэгэй түлөө тэмсэлэй шухала нэгэ хуби мүн!» — нимэ уряанууд доро Мэнсфилд хотодо олониитын жагсаал боложо, сугларагшад шахтернуудай буһалгаае халуунаар дэмжэжэ байһанаа гэршэлээ. Энэ жагсаал Англиин ажалшадай бата нэгэдэлые, өөһэдынгөө эрхын түлөө тэмсэлые саашадаашье үргэлжэлүүлхээр бэлэн байһые үшөө дахин бүхы дэлхэйдэ харуулба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жагсаалда хабаадагшад полициинхидтай тулалдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ШУХАЛА ҮЙЛЭ ХЭРЭГ

ВАРШАВА. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр болоһон ПНР-эй засагай нютагай зургаануудай— арадай соведүүдэй һунгалтада дуугаа үгэхэ эрхэтэй һунгагшадай 75 процентнь хабаадаһан байгаа гэжэ гүрэнэй һунгуулиин комисси мэдээсэнэ. Дүн хамта 110 мянга шахуу депутат һунгагдаа. Тэдэнэй олонхид хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай түлөөлэгшэд юм. Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин, бусад холбоото партинуудай, ниитын эмхинүүдэй гэшүүд депутадуудай тоодо ороно. Арадай Соведүүд тухай шэнэ хуули һунгалтын урда тээ абтаа һэн.

Нютагай зургаануудай һунгалта оронной ажабайдалда шухала үйлэ хэрэг болоһон байна гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро тэмдэглээ. Хүн зоной диилэнхи олонхинь эрхэтэн ёһоной үндэр мэдэрэлтэй байһанаа харуулжа, засагай нютагай зургаануудта үнгэргэгдэһэн һунгалтада гүнзэгы ехэ харюусалгатайгаар хандаһан Польшодохи байдалые улам һайжаруулха, ниитын гурим журамые саашадань бэхижүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлээ.

НАМИБИ—ГОЛ АНХАРАЛДА

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр Баруун-Урда Африкын арадай эмхиин (СВАПО) президент С. Нуйома хоёр ООН-ой штаб-байшан соо уулзаба. Намибиин бэеэ дааһан байдалтай болохо тухай Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын асуудалнууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Намибиин асуудалые шиидхэлгэһээ ООН-иие холодуулха, булимтаран эзэмдэгдэһэн газар дээрэ дахуулнуудай засаг захиргааниие байгуулха гэжэ һэдэһэн ЮАР-ай расис захиргаанай хархис ябуулгануудые СВАПО оритаһа буруушаана гэжэ С. Нуйома эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Мүнөөнэй оршон байдалда гансал ООН этигэл найдал тогтоожо, Намибида сүлөөтэ һунгалта үнгэргэлгэдэ бэлдэжэ шадаха байна гэжэ бидэ этигэнэбди гээд С. Нуйома хэлэбэ.

Расис захиргаанай удамаршан Ботын һаяхан Баруун Европын оронуудаар дэншэхэдээ, Намибиин асуудалнуудаар ООН-ой шиидхэбэриие тоонгүй, эдэ оронуудай ниислэл хотонуудта өөһэдынгөө түсэбүүдые дэмжүүлхын тула ехэ оролдолго гаргаһаниинь мэдээжэ.

ДҮНГҮҮД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭБЭ

ВАРШАВА. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай дээдэ тушаалтадай хабаадалгатайгаар Москвада үнгэргэгдэһэн Экономическа зүблөөнэй дүнгүүдые ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро хаража үзөөд, ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский түрүүтэй Польшын делегациин ажал ябуулгые һайшааба.

ПАП агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро зүблөөн дээрэ абтаһан документнүүдые бүрин һайшаагаад, парти, правительствын органууд тэдэниие залан сэхээр бэелүүлхэ ёһотой гэжэ тэмдэглээ.

Зүблөөнэй документнүүд ПОРП-ын IX съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, Польшын Арадай Республикын хүгжэлтын зорилгонуудта, шэглэлнүүдтэ бүрин харюусана гэжэ Политбюрогой заседани дээрэ заагдаба. Эдэ документнүүд экономическа ба эрдэм-техникын харилсаае гүнзэгырүүлхын, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай нэгэдэлые, жагсаалые бэхижүүлхын тула һайн үндэһэ һуури болоно.

Харилсаае гүнзэгырүүлхэ гээшэ Польшодо социалис байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ арга олгоһон гол эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро мэдүүлээ. Тиимэһээ энэ хүгжэлтэдэ хабаадаха гээшэ ПНР-эй ниитын-экономическа хүгжэлтын стратегиин гол шатануудай нэгэниинь болоно гэжэ Политбюро тоолоно. Варшавска Договорой эмхиин оронуудай хоорондохи үзэл сурталай-политическэ нэгэдэл, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай экономическа хүсэнэй таталгаряагүй ургалта, СССР-тэй харилсаа холбоон, хани барисаан Польшын амжалтануудай үндэһэ һуури болоно.

Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй ээлжээтэ бэшэ сессиин дүнгүүдые ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро мүн лэ һайшааба.

Правительствын шэнэ бүридэл

АНТАНАНАРИВУ. Сейшельскэ аралнуудай Республикын президент Франс Альбер Рене оронной министрнүүдэй кабинедэй шэнэ бүридэлые соносхобо. РСО-гой президент гадаадын хэрэгүүдэй министрэй уялгые дүүргэхэ байна. Жак Одуль— национальна хүгжэлтын ба хүдөө ажахын министрээр Огилви Берлуи — обороной министрээр, Джозеф Белмо ажалай ба социальна хангалгын министрээр томилогдоо.

…РАЙМНАЙ ХЭРЭГҮҮД

…ябахадаа, шоссегэй дэргэдэ «Эрдэниин …бэшээтэй хабтагай байдаг. Эди шэдитэ энэ …тоо томшогүй ехэ баялигууд тухай урда… хөөрэдэг юм. Тэдэниие малтажа, газар …Монгол орондо зол жаргалтай ажабайдал …м гэжэ үльгэр домог соо хэлэгдэдэг. Үль…эрнууд энэ хадын баялигые уудалха гэжэ …н байха, зүгөөр энэнь бүтээгүй.

…льгэр домог онтохон байхаяа болинхой. …хүнүүдэй—Эрдэнэтын барилгашадай хани …о энэ хада эзэмдэгдээ юм.

…зуурын хотын байһан газар дээрэ зэд…а малтамал шанаржуулгын корпусуудые …ройдоол хэдэн жэл хэрэгтэй болоо юм. …малтамал шанаржуулгын про…иин энэ ехэ комбинадта мүнөөнэй …приятии тоологдодог. Оронной эконо…он ехэ удха шанартай байһаниинь элитэ. …Азиин эгээл томо иимэрхүү предприяти… болодог. Зэд болон молибден үйлэдбэ…инат республикые дэлхэйн түрүү оронуу… тэдэниие гадаадада худалдаха арга бо…ээшэлүүлээ юм. Эрдэм, техникын һүүлэй …раада абажа, ашагта малтамал шанаржуул…гданхай. Эндэ үйлэдбэриие болон техно…риие залан хүтэлхэ автомат түхеэрэлгэ…а нэбтэрүүлэгдэнхэй.

…социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ илал…нэтын» олон мянган хүн зонтой коллек…хүдэлмэри хадаа кадрнуудые бэлдэхэ …үргэлжэ хандуулагдадаг анхарал орол…болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн зуугаад …омбинадай һуралсалай түбые ПТУ-гай дүү…дүүргээ юм. Һурган хүмүүжүүлгын хүдэ… үргэнөөр дэлгэрэнхэй. «Найрамдал» — …нтернациональна бригадануудта совет ха… доро хүдэлхэ зуураа, олохон залуу хү…хы мэргэжэлнүүдые шудалһан, дүршэл …үлһэн байха юм.

…эршэ дэлисэ ба ехэ хэмжээн хадаа мү…ые тодорхойлно. Агуухэ Октябриин 65 … урда тээ дүрбэдэхи ээлжээнэй баригда… ашагта малтамал шанаржуулгын комбинат …гдаһан хүсэндөө хүргэгдөө бэлэй. Харин …хын үшөө хоер шухала барилга—хибэсэй …комбинадууд баригдажа дүүргэгдэбэ. Со…һаламжаар бодхоогдоһон мүнөөнэй эдэ …нсал хотын бэшэ, мүн республикын бүхы …мплексно хүгжэлтын шухала шатань бо…

…элтын ба хотын 45 мянган хүн зоной ажа…далые һайжаруулха үргэн ехэ программа …елүүлэгдэнэ. Мүнөө жэлдэ болбосон түхэл… микрорайонууд баригдаха, соёлой-ажа… хэмжээн 10 гаран процент дээшэлхэ юм.

Вячеслав ТОМИЛИН,

ТАСС-ай корр.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС · АПН

МНРП-гэй ЦК-гай УРЯАНУУД

УЛААН-БААТАР. Монгол-совет арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаае, харилсаа холбооe али болохоор хүгжөөхэ. бэхижүүлхэ гээшэ социалис Монгол оронной эрхэ сүлөөе, бэеэ дааһан байдалые, һалбаран хүгжэлтые найдамтайгаар хангаһан ушар болоно гэжэ Монголой Арадай революциин илаһаар 63 жэлэй ойдо зорюулжа, МНРП-гэй ЦК-гай эндэ толилуулһан Уряанууд дотор хэлэгдэнэ.

СССР хадаа эб найрамдалай ба социализмын нугаршагүй түшэг тулгуури мүн болоно гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ. КПСС-эй болон Совет гүрэнэй эб найрамдалта залан сэхэ гадаадын политикые, эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал хангаха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэһэн тэрэнэй үүсхэлнүүдые, дурадхалнуудые монгол арад бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ.

МНРП-гэй Центральна Комитет социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүдэй аха дүү партинуудта, арадуудта, капиталис оронуудай хүдэлмэришэн ангида дүлэтэ халуун амар мэндэ хүргэхэ зуураа, империализмда, шэнэ түхэлэй колониализмда, эзэрхэн зонхилолгын ба апартеидэй политикада эсэргүүгээр, демократиин ба социальна дэбжэлтын түлөө Азиин, Африкын, ба Латиин Америкын арадуудай тэмсэлтэй һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлнэ. Үхэлэй аюулта буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохын түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө дэлхэйн арадууд шиидхэхы шангаар тэмсэхэ ёһотой гэжэ Уряанууд дотор заагдана.

МҮНӨӨ ҮЕЫН ГОЛ ЗОРИЛГО

БУХАРЕСТ. ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй президент Ким Ир Сен түрүүтэй КНДР-эй партийно-гүрэнэй делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Румынида ерэжэ, хэһэн хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ.

Румын-корей хөөрэлдөөнүүдэй үедэ 2000 он болотор экономическа, эрдэм-техникын удаан болзорой харилсаан ба хамжаан тухай, СРР-эй ба КНДР-эй хоорондохи хэлсээ баталха тухай үгэеэ ойлголсоһон, хоёр талын харилсаанай амжалтатайгаар хүгжэһэндэ сэдьхэлээ ханажа байһанаа мэдүүлээ.

Уласхоорондын түгшүүрилые һулаpуулхын, шахардуу шанга байдалые һулаpуулгын политика һэргээхын түлөө тэдэнэр тэмсэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хурааха гээшэ мүнөө үеын гол зорилго болоно гэжэ тэдэнэр тэмдэглэбэ.

Румын-корей хани барисаанай митинг боложо, РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй президент Н. Чаушеску үгэ хэлэбэ. Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудтай харилсаагаа хүгжөөлгэ хадаа Румыниин гадаадын политикын түбхын түрүүшын зорилго болоно гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Корейн Ажалай парти, КНДР-эй правительство социалис оронуудтай хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо саашадаашье бэхижүүлхэ юм гэжэ Ким Ир Сен харюугай үгэ хэлэхэдээ, онсолон зааба. КНДР-тэ социализм байгуулхадань, Эхэ оронoо эбэй ёһоор, дулдыдаги бэшээр ниилүүлэн нэгэдүүлхын түлөө тэрэнэй тэмсэлдэ корей арадые дэмжэһэнэйнь түлөө талархажа байһанаа тэрэ элирхэйлбэ.

ЮГОСЛАВИИН НОТО

БЕЛГРАД. Һүүлэй үедэ Швециин радио ба телевидениин хэдэ хэдэн программануудай Югославида зүрюу харша удхатайгаар дамжуулагдаһанһаань, уламжалан, Югославиин правительство буруушаалгын ното Швецииһээ СФРЮ-дэ байдаг элшэн сайдта барюулба. Швециин олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй СФРЮ-дэ дайсан харша материалнуудые хэрэглэһэн дээрэһээнь һанаагаа зобожо байһанаа тэрээн соогоо мэдүүлнэ. Иимэ ябуулганууд хоёр оронной хоорондохи хани барисаанай, харилсаа холбооной аша туһада яашье харюусахагүй байна. гэжэ буруушаалгын ното дотор тэмдэглэгдэнэ.

ТОЛИ

«НААДАН ДЭЭРЭЭ ЕРЭЭЛДИ...»

Манай газетэдэ март һара соогуур «Түүрхэй тогоогоор, түгдэрхэй аягаар...» гэһэн гаршагтай статья толилогдожо, буряад арадай жэнхэни наадануud тухай тодорхойгоор хэлэгдэһэн, тэдэниие һэргээхэ тухай уряал гаргагдаһан юм. Тус статьяе дэмжэһэн һанамжаяа манай редакцида уран зохёолшо, түүхын эрдэмэй доктор Иосиф Тугутов эльгээгээ. Тэрэнииень уншагшадайнгаа анхаралда дурадхахамнай.

Эгэ хорин жэлэй саана элдин Хорёор ябахадаа, 65 наһатай Ханда Базарова гэжэ хүгшэнтэй уулзаха ушар болоо һэм. Гэртэнь хэдэн үйһэн түйсөөр дүүрэн ялайтараа мүлигдэһэн шагайнууд.. Үдэшэ бүри Ханда төөдэйндэ хүршэнэрынь, һургуулиин һурагшад олоороо сугларжа, буряадай энэ эртэ урдын наада эрхилдэг байба. Намайе лаб шагалзаха шадабаритай гэжэ ойлгоходоо, үнэтэ үйһэн түйсэ соохи шагайнуудаа гаргажа, хооһон стол дээрэ сасаба. Урда урдаһаа хараад һуунабди. Нэгэ хэдэн хүндэхэн шара - улаахан шагайнуудые абаад, өөдэнь шэдэбэб. Ханда Базарова хараад, гэнтэ иигэжэ хэлэбэл даа:

— Түгэд болобот, та наадаяа эхилхэ эрхэдэ хүртэбэт!

Би ехэтэ гайхабаб. Энэ эхэнэр хаанаһаа нэрыемни мэдэхэ байба гээшэб? Теэд үнэн бодожо үзэхэдэм, гайхалтайшье юумэн үгы болобо. Юуб гэхэдэ, түгэд гэһэн үгэмнай түрүү гэһэн ондоо удхатай бшуу. Тиихэдээл эхилхэ эрхэдэ хүртэбэ ха юмбиб. Үшөө нэгэ һонирхолтой зүйлынь — урдань би шагай нааданай бүхы янзануудые һайн мэдэхэб гэжэ бэеэ тоолодог һэм, харин үнэн дээрээ ехээр панхаруудтажа һалаа бшууб. Тиин гэһээмни юрын эхэнэр Ханда Базарова намда орходоо энэ нааданай ёһотой «профессор» байшоо бшуу.

...Байгша оной эхеэр Тбилиси хотодо «Арадай нааданууд ба олониитын физкультурна хүдэлөөе, спорт хүгжөөлгэдэ тэдэнэй үзүүлһэн үүргэ» гэһэн бүхэсоюзна научна конференцидэ хабаадахадаа, тэрэ Хоридо болоһон уулзалгые дахин һанаандаа оруулааб. Конференци дээрэ «Буряадуудай ниитын ажабайдалда нааданууд ямар удхатай байгааб» гэһэн асуудалаар элидхэлшье хээб. Тиимэһээ «Буряад үнэн» газетын энэ асуудалые һэргээн табиһыень алй бүхы талаһаань дэмжэжэ байһанаа элирхэйлээд, зарим тэды һанамжаяа ниитэлхэ хүсэлтэйб. Тиихэдээ имагтал сүлөө сагта гэр соо эрхилэгдэдэг бэшэ, харин бүхы наадануud дээрэ тогтохо байнаб.

Олониитын хабаадалгатай наадануud залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ онсо ехэ удха шанартай. Ушар юуб гэхэдэ, хүнэй оюун бодолойнгоо болон бэе махабадайнгаа талаар болбосорон тогтонижоролгодо сэхэ нүлөөлнэ бшуу. Энэнь үни холын түүхэтэй гээд тэмдэглэе.

Гадна олоной хабаадалгатай бэеын тамирай болон агнууриин мүрысөөнүүдэй хэр угһаа хойшо дэлгэрэнхэй байһан ушар Ангар шадарай, Саянай хормойн, тиихэдэ Худайн голой буряадуудай түүхын дабшасын гэршэ болодог юм. Жэшээ болгон, хамагай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэдэг Зэгэйтэ аблаа гэһэн агнууриие эндэ дурдаха хүсэлтэйб. Арад зоной ухаан бодолдо бүхөөр хадуугдаһан Зэгэйтэ аблаа наадануудай уг унгиие дахан дамжаһаар, 300 жэлэй саана байгуулагдаһан Ехэ-Бахтай тосхоной түүхэ яһала тодоор һэргээгдэһэн юм. Мүнөө Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын автономито округой газар дээрэ оршодог энэ тосхондо Зэгэйтэ аблаада хабаадаһан Туман Бураев гэжэ нэрэтэй буряад хүн анха түрүүн һууриж аһан намтартай. Ангар мүрэнэй нүгөө эрьедэ ажаһууһан Дэгдэехэй гэдэг суута мэргэнэй хамгаалбари доро байһан хаш. Тэрэ гэһээр арбан гурбан үе һэлгээ гэжэ тодорууулагдаа. Ангар мүрэнэй зүүн бэедэхи табан һууринай хүзон 325 жэлэй туршада Туман Бураев Дэгдээхэй мэргэн хоёр тухай домогоо хэлсэжэл байдаг гээшэ. Мүнөөшье болотор һур харбалгаар, барилдаагаар мүрысөө үнгэргэжэ, илагшадай тодорходо, тэдыдэхи үеын мэргэн, тэдыдэхи үеын бүхэ гэжэ соло дуудадаг заншалтай. Жэшээлхэдэ, 1924 ондо Агарай аймагай, республикын сурхарбаанууд дээрэ илажа гараһан Игнатий Забагаевич Сидоров Ехэ-Бахтайн эрхим бүхын солодо хүртэһэн юм. Алтан час шанда хүртэһэн И. З. Сидоров олон удаан жэлнүүдтэ түрэл ажахыдаа комбайнераар хүдэлһэн байха. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ тэрэ эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ гараа. Эгээ мүнөө 87 наһатай И. З. Сидоров Дэгдээхэйн 13-дахи үеын угсаатан байһаараа, домогто алдар солыень унагаагаагүйгөөрөө омогорходог.

Социалис үе сагта заншалта буряад наадануудай шэнээр һэргээгдэжэ, шэнэ удхатай боложо, үргэнөөр дэлгэрһэниинь гайхалтай бэшэ. Тэдэ арад зоной ниитын эдэбхиин үргэһые харуулаа ха юм. Тэрэл 1924 ониие дурсая. Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар жэлэй ойн хүндэлэлдэ Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн сурхарбаан һүр жабхалантай байгаа бэлэй. Эндэ ганцашье мэргэшүүл хабаяа туршаа бэшэ, мүн бүхэшүүл барилдаа, мори урилдаан болоо. Эдэ наадануудай ондоо дүримөөр үнгэргэгдөөшье һаань, гол буряад шэнжэнь зангаараа үлэһэн байгаа. Жэшээлхэдэ, урилдаанда илаһан моридой соло дуудагдаа, тиихэдэ солынь удха социалис шэнжэ шэнгээн абаһан тула революциин урда үеынхиһээ тад ондоо һааб даа.

Олоной хабаадалгатай найр дээрэ гүйсэдхэгдэдэг зүйлнүүдһээ гадна, залуушуулай үүсхэдэг наадануud бии гээшэ. Нэн түрүүн эндэ олоной дуулан хатардаг ёохор дурдангүй гарахын аргагүй. Ёохорһоо гадна «Аршуур», «Дэрбээшэн», «Мушхаралдаан» болон бусад олон дуу, хатарай зүйлнүүд бии юм. Тэдэниие гүйсэдхэхыень мүнөө харахада, урда үеынхиһөө удхаар гүнзэгы, һонирхолтой болоһон байдаг. Үгэнүүдыньшье мүнөө үеын байдалтай сэхэ холбоотой.

Сэхынь хэлэхэдэ, буряад арадай али бүхы наадануудые бүридхөөд байхадамни, 100-һаа холо дээшэ болоно. Элдэб үедэ мүндэлэн түрэһэн байха. Тиимэһээ элдэб шэнжэтэй, янза бүриин гүрим дүримтэй. Жэшээлхэдэ, һур харбалгые абаад үзэел даа. Тэрэ эртэ урда сагһаа түүхэтэй. Хэды тиигэбэшье һур харбалгын дүрим огто хубилаагүй шахуу. Жэнхэни буряад хубсаһатай мэргэн баяр ёһололой оршон байдалда зоной урда гаража ерээд, суглаарагшадые амаршалаад, даруу номгоноор, һэримжэтэй хёрхоор бай дээрэ ошожо, харбажа эхилдэг юм.

Буряадай АССР-тэ, Усть-Ордын болон Агын автономито округуудта дэлгэрһэн зуу гаран янзын нааданһаа онсо анхармаар, өөрсэ шэнжэтэй 58 наадыень илгамаар байдаг. Тэдэнэй 13-ниинь хүн зоной ажалтай сэхэ холбоотой 18 наадан арад олоной найр дээрэ гүйсэдхэгдэнэ. Тиихэдэ 15 наадан соо буряад зоной шог зугаа гаража ерэхэ юм. Тэдээнһээ гадна, 3 хатар, гэр дотор үнгэргэгдэдэг 9 наадан онсо һонирхолтой гээшэ ха.

Эдэ наадануud тухай газетын хуудаһанууд дээрэ тодорхойгоор хэлэхэ, бэшэхын аргагүй гэжэ уншагшад ойлгоно ёһотой. Тиимэһээ буряад арадай бүхы наадануud тухай, тэдэнэй түүхэ ба янзануудые харуулһан тусхай согсолбори барлан гаргабал, һонирхолтой һэн гэжэ өөрынгөө зүгһөө һанамжалха байнаб.

Буряад социалис нациин тогтонижороод байһан хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ Байгалай үмэнын болон Ангар шадарай буряадуудай дунда амяар амяарандаа эрхилэгдэдэг байһан элдэб янзын наадануud хайша хайшаа үргэнөөр дэлгэржэ, шэнэ удхаараа, онсо өөрсэ шэнжээрээ арад олониие һонирхуулна гэжэ тобшолон хэлэхэ хүсэлтэйб. Сурхарбаанииешье абаад харахада, ямар ондоо болоо гээшэб! Аяар тэрэ 1924 оной найр наадантай мүнөө болохоёо байгаа Буряад ороной һайн дураараа Россин гүрэндэ ороһон сагһаа хойшо үнгэрһэн 325 жэлэй ойн баярай сурхарбаание жэшэлтэй байха аал? Үгы ааб даа! Тэрээн шэнги арадаймнай социальна болон экономическа талаараа хүгжэлтэһөө наадануudай удха, нугалбари, янзанууд сэхэ дулдыдана бшуу. Юрэдөөл, жэнхэни буряад уг үндэһэтэй наадануudайнгаа удха шанарые мартангүй, тэдэниие ухамайлха, шэнэ үе сагтаа тааруулан хүгжөөхэ ёһотойбди. Энэмнай түрэл арадаймнай оюун ухаанай баялиг мүн гэжэ дахин һануулха хүсэлэнтэйб.

И. ТУГУТОВ,
профессор.

Д. ДОРЖИГУТАБАЙ

АГА НЮТАГАЙ ДОМОГ

АГА ГОЛ

Ага голой алдар солынь
Аяар дээрэ үргэнхэй—
Анха нэрэ, мүнхэ
дууниинь
Арад зон соо жэргэнхэй!

Түмэн жэлэй түүхын
һудал—
Түбшэн Ага мэлмэрнэ.
Дохёо мүнгэн долгёор
наадан
Домогложо хүльбэрнэ.

Сахюур долгин — уран
толи
Сагай гүйдэл дурдажа —
Сарюун гэрэл наран доро
Сахилгаалжа урдана.

Дандаа һайхан дайдын
шэмэг
Даагаи шэхэн ургажа —
Үргэн зонойнь хайрын
хэшэг —
Үдэшэжэ гургана.

Эржэн тана «далан
тобшонь»
Энгэр эрьеынь шэмэглээ.
Аажам Ага энхэ түбшэн
Аян замдаа тэгүүлээ.

Ага голой алдар солынь
Аяар дээрэ үргэнхэй —
Анха нэрэ, мүнхэ
дууниинь
Арад зон соо жэргэнхэй!

БҮБӨӨЛЖЭН СЭСЭГ

Бүхэн үндэр буурал
добонь
Бүбөөлжэн сэсэг хэдэрнэ.
Тэмдэг һайхан тэрлигдэльбэнь
Тэнгэри мэтэ хүхэрнэ.
Наран зулгы инаг
дүүхэйн
Урин нюдөөр шэртэнэ.
Уран гэгээн бодол түхөөн.

Харан харан энхэрнэб.
Хабар, нажар холбоо
сагай
Хангал үнэр хүнтэрнэ.
Эртэ холын энхэ угай
Элшэнь гэжэл мэдэрнэб.

ТАЛЫН ТАРНААН

Улаан зудан хүхэржэ.
Дулаа татан амилба.
Хээрын зүлгэ хүхэржэ,
Хэшэг заяан намирба.

Намжаа сагай эрьесээр
Наран элшээр наадана.
Һэбшээн зөөлэн
һэрьесээр
Һэмһэн хоншуу таалана.

Хангал добын сэсэгүүд
соо
Халтал танин обёормо—
Татуур набша
сасагуудтай
Талын тарнаан ногоорно!

Һабхаг һанжаа набшатай
Һалбархадан задарбаш.
Һайхан намжаа аашатай
Һалхи дэбдин хатарбаш.

Үндэр эшэ шэлбэтэй
Үндэһэлжэ мүдэлбэш.
Шүүһэ, шэмэ элбэгтэй
Шүлтэтэйдэш ундалбаб.

Уян эшэ бэедэшни
Уран гараа хүргэлэйб,
Ууган дэлхэй эхэдэшни
Дуулан нэгэ һүгэдэлэйб.

ГУШАН ГУРБАН САГДУУҺАН

Алуурша атаман Семеновой шуһата һабарһаа алдалһан Совет засагай 33 түлөөлэгшэдэй алтан хүүр эндэхи нэгэ хадын ташаланда оршоно. Тэдэнэй дурасхаалда 33 сагдуул һуулгагданхай.

Хаана холо таһарһан
Хаан хонхын сууряае—
Халта намда һануулһан
Хадын хүнхэр оршоно.

Хорёод оной хүлгөөтэ
Холын тэрэ жэлнүүдэй
Хан гэһэн дүрөөдэ
Хам мордоо хүбүүднай,

Ахир нэгэнэй эндүүгээр
Алдалан эндэ унаад
һэн,—
Дорюун тэдэнэй үбсүүгээр
Дарнин утаан тунаа һэн.

Үзэл буруу—урбаһан
Үмхэй атаман Семенов—
Шүдөө зуужа нохойе
Шүлэгэй тобшоор
бууданаб!

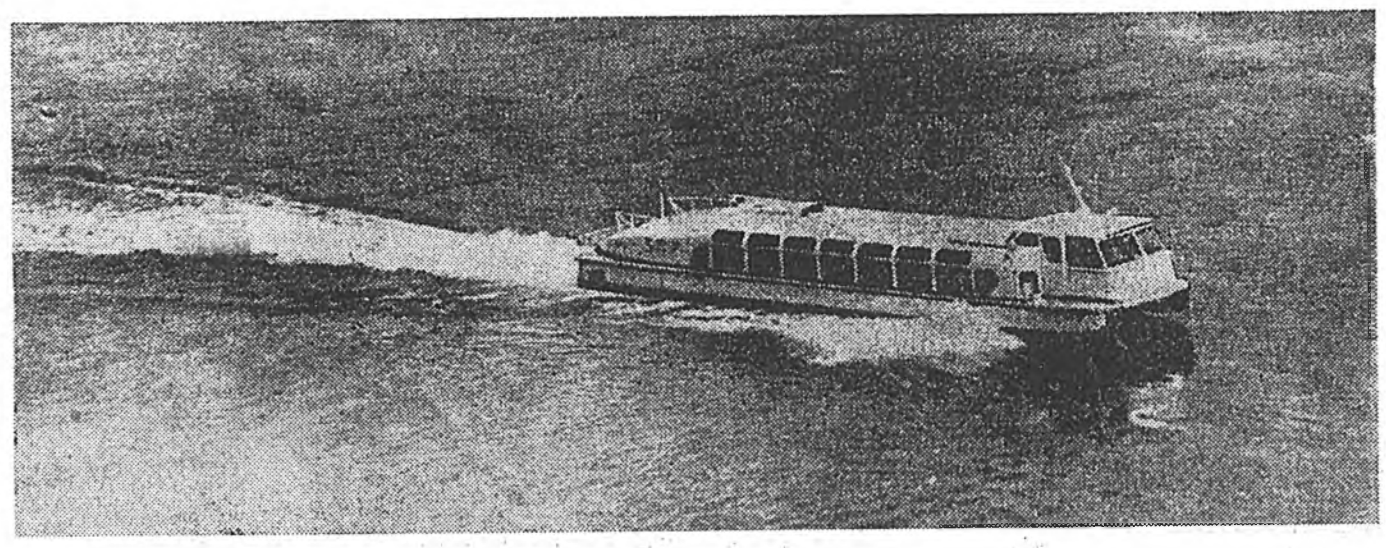
Гушан гурбан айлайхи
Гутан гажаран үншэроө.
Дарнин хара гашуудал
Даажа ядан шоншороо.

Губи жалгын гүрьбада
Гушан гурбан сагдууһан—
Дуулим дайдаа борьбодон,
Дуугай һуунал
гашуудан...

АЯЛГАТА ОРОН

Ага нютаг гээшэмнай
Аяар холын тууж а байн.
Алхана үндэр нюрганай
Арюун маната хизаар
байн.

Ага найман буусамнай
Алдар солын эхин байн.
Арсалан ехэ дуушадай
Аялгатаһан орон байн.

ЗУНАЙ ҮДЭР

Одоошье элдин зумнай ээзн ёһоор Байгалай үмэнынгөө нютагуудта ерэбэ. Хүхэ тэнгэри, хөөбэри сагаан үүлэд доро тэниин, һуняан хэбтэһэн ногоон таланууд дээгүүр шэмэг зүүдхэл—эрээн, маряан сэсэгүүд сасагдаба. Элбэг бороһоо боложо, эрьеһээ халитараа үерлэһэн сэнхир Сэлэнгэ мүрэн, хатан Хёлго, домогто Үдэ, бусадшье голнууд сээл хүхэ уһаараа, сэлсэлзэн, алтан наранай шаргал туяа аалихан хэлбэлзэһэн нюрганууд дээрээ наадхуулна.

Аятай даа, хээрэ! Үсэгэлдэр хада ногоон шэрээр шэрдүүлшэһэн шэнги набшаһатай һөөг бургааһадай һүүдэртэ хорожо аяар саана, зэрэлгээн соо наадажа ябаһан үхибүүдые адаглнаб. Хаа-яахан хаанаһаашьеб зайгуултажа ябаһан һэбшээн ерэжэ, һаншагыемни наадалһандал дараад, хурдан далияа һэбин, хуудам руу хиидэн үгы болошоно. Садатараа эдеэлһэн пүүд-пүүд дэлэнтэй сагаан, хара үнеэд халуурхаад, һүүлээ үргэнхэй урагша, хойшоо гүйлдэжэ, һүүлэй һүүлдэ һүүдэртэ тиирэнэ. Үгы гэбэл, тээ саана далан тохой боложо урдаһан горхон соо үбдэгсөө ороод, үүгэнэлдэн байнад. Нэхыгээ үшөө хуулуулаагүй хонид үнеэдһээшье ехээр зобоно хэбэртэй. Тэдэнэй хэлэ мэдэдэг һаа, барһад, һанаагаа бү зобогты, һаяын лэ сагта хүнгэрхэт, хүбэн сагаан ноо һоёо абхуулхат гэжэ ойлгуулха һэм. Мэдэхэ бэшэ хадаа яахабши даа...

Наран шанха дээрэһээм шарана. Тэсэхын аргагүй... Тиигэжэ байтар баруун-хойноһоо бүлэг үүлэд бии боложо бөөгнэрэн, агаарта һэрюун амин мэдэрэгдээдхибэ. Хаягаараа сагаан, харин дээрээ хаб хара үүлэд нара халхалжа, халуунһаа ойгоод һууһан шубууд, бүхы амитай юумэн аадарай түрүүшын дуһалнуудай тобжогонолдон унахые хүлеэжэ, мэрягшанхай байнад. Бишье хүлеэнэб. Тиихэдээ юундэшьеб:

Аадарайнь түргэн
бороониинь
Адхарыш, адхарыш
хүлеэнэб,—

гэһэн дуунай үгэнүүдые эжэлүүдгүй һанаандаа оруулнаб.

Зунай үдэрэй шэмэг амин —аадар, адхарыш! Хүлеэнэбди!

Дэмышье хүлеэгээгүй байгаабди даа. Тугаараймнай һэрюун амин бүри нойто урьян анхилжа, хүйтэн һэбшээншье бэшэ ёһотой һалхин эрид шангаар баруун хойноһоо үлеэгээд үлеэгээд абаба. Холо хүрэтэр һунаһан харгы дээгүүр сайбар боро тооһон хиидэнэ гэжэ һанаһамни, үнэн дээрээ бороогой дуһалнууд боложо, ханатан наашаа дүтэлбэ. Хүл дээрээ бодожо, тунга һалхинай далида сээжээ сэлин табижа, таашаан шахуу зогсоноб. Оршон тойроноо хаймадан харахадам, ганса би зунай үдэрэй аадарта баярлаа бэшэ байшооб. Тугаарай зэрэлгээн соогуур нэгэ бии болон, нэгэ үгы болон һаарагашалдаһан үхибүүд, тээ саанахана байһан добо дээрэ гаранхай нам шэнги тэнгэри өөдэ гэтэнхэй... Тиигэжэ байтарнь гэнтэ сухалдаһан мэтэ тэнгэри сад-няд байса дуугаржархиба. Удаань барагар хара үүлэнэй забһарһаа могойн хэлэн мэтээр сахилгаан-ташуур зурялзан харагдажа, аадарай хүсэн улам шангадашаба. Тиихэдэнь тугаар һая наранһаа булгаалһандал мүнөөхил үдхэн ногоон набшаһата һөөг доогуураа орожо, хорон һууха баатай бологдобо. Хаанашьеб үнеэд утаар татан мөөрэлдэнэ, айһан юумэдэл хонид маараалдана. Аадаршье агшам бүри хүсөө зангидан адхаржал мэдэнхэй. Хэды шэнээн тэрэ һөөг доро һуугаа хүнбиб, бү мэдэе, гэнтэл хон жэн болошонхой· шубууд баяртай шууяатайгаар жэргэнэд.

А. ДОРЖИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сэлгеэхэн Сэлэнгэ мирална.
П. БУРМАКИНАЙ фото.

Будамшуу

УҺАН МҮРТЭЙ АНГУУШАД

НЭЛЭНХЫ ҮРГЭН хүдөө нютаг нажар сагай үедэ һалбаржа, тэрэнэй түшэг ехэтэ энгэртэ—үдэ жэгүүртэн, һоёото болон туруута бусад ан, гүрөөлэй үдэхэ, элбэгжэхэ үе. Эгээл энэ хаһада уужамхан Буряад оронойнгоо зүүн хойто захаар эрьежэ ерэхээ Улаан-Үдэ хотоһоо вертолёдоор дэгдэбэб. Удааншье сагай үнгэрөөгүй байхада, Загарай, Хори, Яруунын залгаа үргэн дайда доогуурнай үнгэржэ, Баргажан, Яруунын бэлшэр болохо Хэжэмэдэй хүмэг ехэ хүбшэ дээгүүр вертолёдоймнай бүрүүлхэн һүүдэр жэргэнэн ябаба.

Сэхыень хэлэхэдэ, эгээ мүнөө үедэ туруута ангуудай шуһан эбэрээ хүгжөөжэ. шадал тамираа хуряажа байһан хаһа гээшэ. Тиимэһээ элдин хонгор хүдөө хүбшэдэ эритэ мэсэ үзэгдэхэгүй, сентябрь гаратар буугай дуун гараха ёһогүй. Эхэ һайхан байгаалимнай энгэр үбэрөө ногоолжо. үрэжэл хэшэгээ дэлгэжэ, жама ёһоороо һалбаржа байг лэ!

Намтай сугтаа ниидэжэ ябаһан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнуури-олзоборилгын ажахын захиргаанай этигэмжэтэ нүхэд дурамбай нюдөөр доошоо хаража, дайдын дэлгэр нюрууе шэнжэнэ.

Түрхэлһөө баруулжаа Заза багта утаан бадхажа, үгы, юрэдөө, энэ багта адууһа малшье обёорогдоногүйл, юуниинь байлтайб гэлдэһээр бууха баатай болобобди. Ушарынь гэхэдэ, эндэ Хандагатайн леспромхозой гурбан хүдэлмэришэд ажалтай юм байба. Танилсабабди: Константин Кириллович Пушкарев, Владимир Ильич Кодунков, Михаил Максимович Федотов гээшэбди гэлдэжэ, һая бариһан обоо хүбөө загаһаяа һахы-һалаг арилгажа, сэбэрлэжэ һуубад.

— Загаһа хаана баринат?

— Ойн саанахи Гэндэхээнэй нуурта. Трелевочно трактор түргэн даа, дараад лэ ерэнэ гээшэбди,— гэлдэбэ.

— Ямаршье агнуури хорюултай гэжэ мэдэнэ гүт?

— Тиимэл ёһотой юм аабза...

— Эдэ буунуудые яахаяа барижа байнат. Али эдээндээ зүбшөөл табилга абаа һэн гүт?

Дурсагдагша нүхэд эндэ һая ерээд, үдэрынь загаһа агнажа, һүниндөө марсада маряаха һанаатай байба бшуу.

Саашаа ябажа, Дэмбрэн-Джилиндын геологуудта хүрэбэбди. Эндэ ахамад геофизик Валерий Георгиевич Цыдыштаров ушар гүрим мэдэхэ хүн аад. мүн лэ зүбшөөлгүй буу шуу агсанхай ябажа байба.

Баунтын дайдаар Багдаринһаа саашаа Отлушино гэжэ газарта Багдаринай госпромхозой ажалшан байһан Яков Михайлович Емельянов гэгшэ Амалат гол дээрэ мотоорто онгосо жолоодонхой, магардаан хутага һуйбаданхай юумэн шууюулжа ябаба. Онгосынь оёорто холбожо хонооһон, ходорхойхоноор һүрэдэг һүрхэй буу олдобо.

Нэлэнхы ехэ далай мэтэ хүбшын дунда утаан гаража, дээрэнь буубабди. Эндэ Россошино һууринай хоёр эрхэтэд Игорь Луктанович Торгонов Геннадий Иванович Мурмов хоёр түлеэ бэлдэхээ ерэһэн зомди гэлдэжэ һуубад. Хэжэ эхилһэн ажалыньшье харагдабагүй. Халуун зун хүбшын оёорто хэн түлеэ бэлдэдэг юм? Эдэ хүйхэрнүүд мүн лэ 7,62 миллиметрэй буунуудтай байба.

Багдаринһаа гараад бусаха замдаа Витим үгсэжэ ниидэбэбди. Шулуун богоһонуud дээгүүрээ сагаалхиса хүсэтэ урасхалаа түлхижэ, хүбшын энэ хүүюур мүрэн урдана. Шэтын областиин хилэ багта оршодог Ингур һууриһаа гараһан хэбэртэй, мотоорто онгосо табилуулжа ябаба гээшэ. Дээрэнь хоёр хүн шохойлдожо һууна. Мүрэнэй шулуун богоһонуudые сээжэ болотороо мэдэхэ байһан хүн хаш даа, залуурша ниинь онгосоёо шадамараар годируулан һаадгүй түргэн гүйлгэнэ. Геологуудай вертолёт газар дайдые шэнжэжэ ябаал юм аабза гэжэ һанаа хэбэртэй, манай зүг руу харанашьегүй.

Доошолһоор доошолоод, урдань гаража агаарта тогтоод, уһан харгытай агтаяа эрьедэ халта зогсоогты гэжэ мегафоноор ооголбобди. Нохой халхай ехэ, табилуулжа ябаһан онгосонь ташуурдуулһан хүлэгтэл тажагархай няжагархай буужа, түргэдэһөөр, түргэдэбэл даа. Гуйжа, захиржа сухэрхэдөө, гэзэгынь оройгоор дүтэлбэбди. Эршэгэнүүрэймнай һалхинда ороһон эрэ доргон онгосо эрбээхэй мэтээр хэлбэлзэбэ, мэгдэһэн хоёр маргаан дундаа мотоороошье унтараажархиба. Залуураа алдаһан онгосые вертолёдой һалхяар туужа, захын эрьедэ гаргабабди.

— Сэрэгэй алба хаагша байһан аад, амаралтада гараһан Сергей Сергеевич Попов гэлдэжэ, сэрэгэй гүримаар сэмсэгэрхэн харюусаба.

Шэтэ хотоһоо морилһон эдэ хоёр «айлшад» хүнэй мори, машинааршье хүрэшэгүй газарта Витим мүрэнэй шулуун богоһонуud дээгүүр шадамараар һолжоржо һураһан зон байба. Ушарынь хадаа, эдэ хоёр «Вихрь-30Р» гэжэ 30 мориной хүсэтэй мотоорто онгосоёо Яруунын районой Романовка һууриин асараад, Витимые уруудажа, морин харгыгаар 150-аад модоной зайда оршодог Ингур тосхон хүрэтэр мотоороо һориһон байба. Жэгдэ уһанай нюруугаар тэрэнь часай 60 модо харуулха хабатай, һүрхэйхэн «агта» байба.

Онгосо соонь бэеэ хүсэһэн бугын бүхэли мяхан, найман һалаа шуһан эбэр дарайна. Мүн олзолһон загаһаншье элбэг даа.

— Хэд юуд гээшэбта?

— Забайкалиин сэрэгэй округой алба хаагша начальник Виктор Петрович Шошов.

— Эдээнние Ингурта байдаг нүхэднай бэлэглээ.—гэлдэбэ. Тэндэнь ошоходомнай, Витимэй совхозой ахамад адуушан Алексей Матвеевич Григорьев эмэ хандагай гүрөөһэн хоёрые гарганхай балшыса баригдажа, шэтынхидые танихагүйб гэжэ ама гараба, атанханаа алдаба.

— Хангайн баялигһаа хуули бусаар һуулиха дуратай уһан харгытай хулгайшад Шэтэһээ субадаг. Тэдэнэр манай нишэ ерэхэдээ, хүнгэн олзодо дуратай хүйхэрнүүдтэ һомо хэрэгсэл, хубсаһа хунар асардаг, агнууриин газарнуудые мэдэжэ, һурагшалжа абадаг бидэ тэдэниие барижа хуулиин харюусалгада хабаадуулдаг, хайрагүй хэһээлтэ амсуулдаг гээшэбди,—гэжэ Витимэй коопзверопромхозой директор Владимир Константинович Ардашов тобшолон хэлээ һэн.

Гүрэнэй агнууриин жасада ушаруулһан гарзын түлөө дээрэ дурсагдагша хүйхэршүүлдэ хандагай, бугын тус тустаа 500, гүрөөһэнэй 150 түхэригэй яла тохогдоо. Нэгэ хандагайн мяхан дунда зэргээр 150, бугынхи 100 килограмм гэжэ сэгнэгдэдэг. Тиимэһээ энэ хэмжээнэй мяханай сэн мүн лэ түлэгдэхэ. Гадна РСФСР-эй уголовно кодексын 216-дахи, 218-дахи статьянуудай үндэһөөр хорюултай үедэ агнаһанай, мүн хуули бусаар буу барижа байһанай түлөө харюусалгада хабаадуулагдаха болоо.

Бүгэдэ арадай, гүрэн түрымнай баялигта хулгайгаар ороһон гэмтэд хэзээдэшье, хаанашье хуулиин ёһоор зэмээ амсахал байха гэжэ үшөө дахин һануулха шухала.

БҮМБЭРСЭГ

ЭРХИМ ШАТАРШАДТА...

СССР-эй эрхим бэрхэ шатаршад дэлхэйн суглуулагдамал командатай Англиин ниислэл — Лондон хотодо наадаха юм. Энэ һонирхолтой ехэ мүрысөөн июниин 24-дэ эхилхэ. Уласхоорондын шатарай федерациин шиидхэһэнэй ёһоор, команда бүхэн 10 хүнһөө бүридэхэ байна. Мүрысөөндэ хабаадагшад 4—4 парти наадаха.

ФИДЕ-гэй президент Флоренсио Кампоманес һүүлэй үедэ үнгэргэгдэһэн ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, амжалтануудые туйлаһан бэлигтэй бэрхэ 10 шатаршадые командадаа урнһан байна Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Ульф Андерссон (Швеци), Золтан Рибли болон Лайош Портиш (Венгри), Ян Тимман (Голланди), Энтони Майлс (Англи), Любомир Любоевич (Югослави), Ясер Сейраван (США) болон бусад мэдээжэ гроссмейстернүүд тэдэнэй тоодо ороно. Гол арбан шатаршадһаа гадна, 2—2 запасной хүнүүд командануудай бүридэлдэ оруулагдаха. Эдэнэр ямаршье хюлгэ дээрэ наадаха эрхэтэй юм.

Дэлхэйн чемпион Анатолий Карпов, дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй нааданда хабаадаха Гарри Каспаров, дэлхэйн чемпионууд байһан [...] Смыслов, Михаил [...] Тигран Петросян, [...]смейстернүүд Лев [...]евский, Рафаэль [...] Александр Белявск[...] тур Юсупов, СССР[...] чемпион Андрей [...] гэгшэд Советскэ Со[...] луулагдамал кома[...] ридэлдэ оруулагдах[...] Владимир Тукмак[...] Романишин гэгш[...]ной наадагшадаар [...]лагдаа.

Түрүүшын хоёр [...] июниин 24—25-да [...]дэхэ. Июниин 26-да [...]луулагдаһан парт[...] июниин 27-до гурбад[...] июниин 28-да хойн[...]даһан партинууд, ию[...]дэ дүрбэдэхи тур [...]дэхэ. Мүрысөөе хаа[...]лол июниин 30-да [...]

Иимэ һонирхолто[...]сөөн шатарай тү[...] ёрдохёо үнгэргэгдэ[...] рүүшын мүрысөөн [...] урда тээ Белградт[...]һэн. Тиихэдэ совет[...]шад 20.5:19,5 т[...] шүүгээ бэлэй.

Редактор
Р. Б. ГАР[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04590. Заказ № 144. Индекс 04649.